

**SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI
PROGRAMU WSPÓŁPRACY
MINISTRA RODZINY, PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ
Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI
ORAZ
PODMIOTAMI WYMIENIONYMI W ART. 3 UST. 3 USTAWY
O DZIAŁALNOŚCI POŻYTKU PUBLICZNEGO
I O WOLONTARIACIE
NA LATA 2015 – 2017
ZA ROK 2015**

Kwiecień 2016 r.

**Departament Pożytku Publicznego
w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
ul. Nowogrodzka 1/3/5
00-513 Warszawa**

Program współpracy powstał w ramach projektu „Synergia – program współpracy Ministra Pracy i Polityki Społecznej z organizacjami pozarządowymi na lata 2015-2017”, współfinansowanego przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Spis treści

I.	Wstęp.....	5
II.	Zadania realizowane w ramach wdrażania Programu.....	6
III.	Sposób realizacji Programu.....	7
III.1.	Realizacja programów rządowych i resortowych	7
III.1.1.	Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2014-2020.....	7
III.1.2.	Rządowy Program na Rzecz Aktywności Osób Starszych na lata 2014-2020.....	9
III.1.3.	Program Aktywne Formy Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu.....	10
III.1.4.	Program wspierający powrót osób bezdomnych do społeczności	11
III.1.5.	Program „Świetlica – Dzieci – Praca” na rzecz wsparcia dziecka i rodziny w gminie	12
III.1.6.	Program „Oparcie społeczne dla osób z zaburzeniami psychicznymi”	12
III.1.7.	Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie	12
III.1.8.	Program Operacyjny „Pomoc Żywnościowa”	13
III.1.9.	Konkurs Inicjatyw Organizacji Pozarządowych	15
III.1.10.	Resortowy Program Asystent Rodziny i Koordynator Rodzinnej Pieczy Zastępczej.....	15
III.1.11.	Resortowy Program rozwoju instytucji opieki nad dziećmi do lat 3 „MALUCH”	16
III.1.12.	Program Aktywności Społecznej Młodzieży na 2015 rok	16
III.1.13.	Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej, w tym Resortowy Program MRPiPS <i>Ekonomia społeczna</i>	16
III.2.	Wzmocnienie potencjału i sprawności działania trzeciego sektora przez uczestnictwo w różnych formach współpracy z sektorem publicznym z wykorzystaniem środków Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.....	17
III.3.	III sektor w ramach perspektywy finansowej 2014-2020 – współpraca z administracją publiczną i roztropne wykorzystanie środków finansowych	19
III.4.	Integracja działań MRPiPS ukierunkowana na podniesienie jakości współpracy MRPiPS z organizacjami pozarządowymi	22
III.4.1.	Polityka informacyjna, patronaty, rekomendacje.....	22
III.4.2.	Integracja działań MRPiPS	26
III.4.3.	Funkcjonowanie ciał opiniodawczo-doradczych	28
III.5.	Partycypacyjne tworzenie systemowych i programowych rozwiązań dotyczących problemów społecznych.	33
III.5.1.	Wzajemne informowanie się o najistotniejszych przedsięwzięciach poprzez wykorzystanie dostępnych kanałów komunikacji, umożliwiającą wspólną ich realizację bądź uczestnictwo – zespoły problemowe	34
III.5.2.	Wzmacnianie partnerstwa publiczno-społecznego	37
III.6.	Poprawa jakości konsultacji społecznych poprzez stosowanie technik konsultacji, zapewniających aktywny udział obywateli w tym procesie.....	38

III.6.1. Wprowadzenie regulacji wewnętrznych w MRPiPS dotyczących konsultacji społecznych	38
III.6.2. Pilotażowe konsultacje 3 wybranych dokumentów – warsztaty oraz konsultacje on-line.....	38
III.6.3. Wzmocnienie kompetencji pracowników MPiPS w zakresie konsultacji	39
III.7. Tworzenie warunków dla rozwoju potencjału organizacji pozarządowych oraz współpracy z administracją publiczną.....	40
III.8. Wspieranie i rozwijanie aktywności obywatelskiej w ramach inicjatyw nieformalnych	42
IV. Środki finansowe przeznaczone na realizację Programu	42
V. Ewaluacja i sprawozdawczość procesu konsultacji i wdrożenia programu współpracy Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z organizacjami pozarządowymi na lata 2015-2017.....	42
VI. Podsumowanie i rekomendacje.....	43

I. Wstęp

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (MRPiPS, Ministerstwo) jako pierwsze ministerstwo podjęło się opracowania resortowego Programu współpracy z organizacjami pozarządowymi, prowadząc ten proces w partnerstwie publiczno-społecznym oraz włączając współpracujące z Ministerstwem organizacje III sektora w każdy etap tworzenia Programu. Podstawę prawną tworzenia Programu współpracy stanowi art. 5b ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2016 r. poz. 239) – dalej UDPPiW.

*Program współpracy MRPiPS z organizacjami pozarządowymi na lata 2015-2017*¹ został przyjęty zarządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 3 października 2014 r.². Na szczególną uwagę zasługuje partycypacyjny model przygotowania Programu. Do każdego etapu jego tworzenia włączeni byli zainteresowani udziałem eksperci – przedstawiciele sektora pozarządowego, którzy brali czynny udział w konstruowaniu celów Programu oraz opiniowali poszczególne jego zapisy. Główny ciężar prac spoczywał na Zespole do spraw opracowania programu współpracy MRPiPS na lata 2015-2017 z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 UDPPiW³. Do zadań Zespołu należała analiza stanu współpracy komórek organizacyjnych Ministerstwa z organizacjami pozarządowymi, opracowanie na tej podstawie Programu współpracy oraz zajmowanie stanowiska wobec uwag zgłaszanych w procesie konsultacji. Na zaproszenie przewodniczącego w pracach zespołu, mogły uczestniczyć także osoby nie będące pracownikami MRPiPS, w tym przedstawiciele organów opiniotwórczo-doradczych Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (dalej Ministra) oraz przedstawiciele sektora pozarządowego. Proces tworzenia Programu może stać się punktem odniesienia dla opracowania tego typu dokumentów w innych ministerstwach⁴.

Celem głównym Programu jest stworzenie i wdrożenie systemowych rozwiązań umożliwiających aktywny udział organizacji pozarządowych w planowaniu, realizacji i monitorowaniu polityk publicznych Ministerstwa na określonych zasadach i w formach partnerstwa publiczno-społecznego.

Celami szczegółowymi Programu są:

- a) integracja działań MRPiPS ukierunkowana na podniesienie jakości współpracy MRPiPS z organizacjami pozarządowymi;
- b) partycypacyjne tworzenie rozwiązań dotyczących problemów społecznych;
- c) tworzenie warunków dla rozwoju potencjału organizacji pozarządowych;
- d) poprawa jakości konsultacji społecznych poprzez stosowanie technik konsultacji, zapewniających aktywny udział obywateli w tym procesie;

---

¹ Prace nad programem współpracy odbywały się w ramach realizowanego przez Departament Pożytku Publicznego projektu *Synergia - program współpracy Ministra Pracy i Polityki Społecznej z organizacjami pozarządowymi na lata 2015-2017*, współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego (Program Operacyjny Kapitał Ludzki, Priorytet V *Dobre rządzenie*, Działanie 5.4 *Rozwój potencjału trzeciego sektora*, Poddziałanie 5.4.1 *Wsparcie systemowe dla trzeciego sektora*).

² Zarządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 3 października 2014 r. w sprawie przyjęcia programu współpracy Ministra Pracy i Polityki Społecznej z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2016 r. poz. 239) na lata 2015-2017.

³ Zarządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 listopada 2014 r. w sprawie powołania zespołu do spraw opracowania programu współpracy MPiPS na lata 2015-2017 z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2016 r. poz. 239).

⁴ Ustawa z dnia 5 sierpnia 2015 r. o zmianie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz ustawy o fundacjach wprowadziła obowiązek przyjmowania programów współpracy z organizacjami pozarządowymi przez organy administracji rządowej. Do tej pory tworzenie takich programów było fakultatywne.

- e) wspieranie i rozwijanie aktywności obywatelskiej, w tym inicjatyw nieformalnych;
- f) tworzenie warunków do współpracy administracji samorządowej/rządowej z organizacjami pozarządowymi.

W związku z wyzwaniem zapisanymi we wstępie do Programu współpracy podjęto działania w kilku obszarach.

W 2015 r. opracowano we współpracy z sektorem pozarządowym oraz upubliczniono Kodeks Dobrych Praktyk Organizacji Pożytku Publicznego. Kodeks ma służyć podniesieniu standardów działania organizacji pożytku publicznego, w szczególności przejrzystości, transparentności i jawności ich działań, w tym także rozliczaniu środków pozyskiwanych na realizację zadań oraz mechanizmowi przekazywania i wykorzystywania 1%. Ma wpłynąć także na poprawę jakości komunikacji tych organizacji z innymi działającymi na rynku organizacjami, beneficjentami, jak również organami administracji publicznej⁵.

W obszarze rozliczania projektów na podstawie osiągniętych rezultatów, po konferencji konsultacyjnej w dniu 3 grudnia 2014 r. i szeroko zakrojonej debacie, zdecydowano się wstrzymać prace nad projektem. Zaangażowani w proces przedstawiciele administracji rządowej, samorządowej oraz sektora pozarządowego uznali, że zaproponowany w projekcie system rozliczania zadania w oparciu o rezultaty jest zbyt skomplikowany i zdecydowana większość organizacji będzie miała istotne trudności przy jego stosowaniu.

W dyskursie publicznym, w szczególności podczas posiedzeń Komitetu Sterującego-Monitorującego FIO, obecna była debata na temat zasad realizacji Funduszu Inicjatyw Obywatelskich, wprowadzenia dalszych zmian w procedurze konkursowej oraz zachęcania obywateli do działalności filantropijnej i wolontariatu.

II. Zadania realizowane w ramach wdrażania Programu

Zadania zaplanowane do realizacji przez MRPiPS zostały sformułowane na podstawie rekomendacji zawartych w diagnozie do Programu współpracy, propozycji zgłoszonych podczas spotkań Zespołu ds. opracowania Programu współpracy oraz informacji przekazanych przez jednostki organizacyjne MRPiPS. Wynikają one również z regulaminu organizacyjnego MRPiPS oraz założeń projektu *Synergia – Program współpracy Ministra Pracy i Polityki Społecznej z organizacjami pozarządowymi na lata 2015-2017*.

Priorytetowe zadania publiczne wskazane w Programie to:

1. Realizacja programów rządowych i resortowych.
2. Wzmocnienie potencjału i sprawności działania trzeciego sektora – w wymiarze horyzontalnym, sektorowo – branżowym i terytorialnym – warunkujących jego zdolność do realizacji zadań publicznych oraz efektywnego i profesjonalnego uczestnictwa w różnych formach współpracy z sektorem publicznym (w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki (PO KL), Priorytet V: *Dobre rządzenie*, Działanie 5.4 *Rozwój potencjału trzeciego sektora*).
3. Roztropne wykorzystanie środków z nowej perspektywy finansowej 2014-2020.

---

⁵ Kodeks dostępny jest pod adresem: <http://www.mpips.gov.pl/bip/ogloszenia-i-wykazy/organizacje-pozarządowe/kodeks-dobrych-praktyk-organizacji-pożytku-publicznego/>.

4. Skuteczne wykorzystanie funkcji i potencjału ciał opiniodawczo-doradczych Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, zwiększenie przepływu informacji pomiędzy nimi jak również tworzenie nowych ciał opiniodawczo-doradczych.
5. Wzmocnienie konsultacji społecznych, w tym wdrożenie Siedmiu Zasad Konsultacji⁶: dobrej wiary, powszechności, przejrzystości, responsywności, koordynacji, przewidywalności oraz poszanowania interesu ogólnego, poprzez wypracowanie wystandaryzowanej formy przeprowadzania konsultacji społecznych.
6. Wzmacnianie partnerstwa publiczno-społecznego.
7. Wzajemne informowanie się o najistotniejszych przedsięwzięciach poprzez wykorzystanie dostępnych kanałów komunikacji, umożliwiających wspólną ich realizację bądź uczestnictwo.
8. Ujednolicenie procedur związanych ze współpracą MRPiPS z organizacjami pozarządowymi.
9. Komunikacja dotycząca współpracy, wsparcie informacyjno-promocyjne organizacji poprzez wykorzystywanie narzędzi będących w dyspozycji Ministerstwa (strona internetowa, materiały promocyjne, zakładki na stronie poświęcone konsultacjom dokumentów, multimedialna informacja nt. współpracy administracji publicznej i organizacji pozarządowych, w tym współpracy MRPiPS, która będzie zawierać informacje potrzebne do wdrożenia Programu).
10. Wsparcie merytoryczne w realizacji zadań publicznych np. informacja, doradztwo.

III. Sposób realizacji Programu

III.1. Realizacja programów rządowych i resortowych

III.1.1. Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2014-2020

Celem głównym Programu FIO (P FIO) jest zwiększenie zaangażowania obywateli i organizacji pozarządowych w życie publiczne. Zgodnie z zapisami PFIO na lata 2014-2020 środki na realizację wynoszą każdego roku 60 mln zł (w tym 57,6 mln na dotacje i 2,4 mln na pomoc techniczną). Zakres możliwych do zrealizowania działań obejmuje wszystkie wymienione w art. 4 UDPPiW obszary działalności pożytku publicznego.

Konkurs FIO 2015 został ogłoszony 8 grudnia 2014 r. Termin składania ofert upłynął 19 stycznia 2015 r. Termin rozpoczęcia zadania dla wszystkich typów projektów to 1 maja 2015 r. Nieprzekraczalny termin zakończenia zadania to 31 grudnia 2015 r. dla projektów „jednorocznych” oraz 30 listopada 2016 r. dla projektów „dwuletnich”.

Wysokość wnioskowanej dotacji dla projektów „jednorocznych” wynosi od 10 tys. zł do 100 tys. zł, natomiast dla projektów „dwuletnich”: od 20 tys. zł do 200 tys. zł (minimalna dotacja w danym roku musi wynosić nie mniej niż 10 tys. zł). Wyodrębniony został Komponent

---

⁶*Siedem Zasad Konsultacji* zostało zarekomendowane w programie *Lepsze regulacje 2015*, jako dokument zalecany do stosowania w ministerstwach do czasu wypracowania w administracji jednolitych wytycznych do oceny skutków regulacji i zasad konsultacji przeprowadzanych podczas przygotowywania dokumentów rządowych. *Siedem Zasad Konsultacji* dostępne jest w dokumencie *Kodeks konsultacji*, który opublikowany jest na stronie www.mac.gov.pl.

Działań Systemowych (KDS) – projekty mogą być nawet 3-letnie, a dotacja roczna to maksymalnie 250 tys. zł, czyli maksymalnie 750 tys. zł na 3 lata).

Rozstrzygnięcie konkursu nastąpiło 30 kwietnia 2015 r. W ramach P FIO w 2015 r. złożono 5652 oferty. Do dofinansowania przeznaczono 647 ofert. Ze względu na rezygnację z realizacji zadań przez 10 organizacji ostatecznie zawarto 637 umów (153 umowy na realizację zadań „dwuletnich”), na podstawie których wypłacono w 2015 r. dotacje w łącznej wysokości 37 849 486,12 zł.

Oferty dofinansowane w Priorytecie 2 dotyczyły wszystkich wymienionych w P FIO kierunków działania dla tego Priorytetu:

1. Aktywizacja obywateli w sprawach wspólnotowych.
2. Rozwijanie wolontariatu.
3. Poprawa zdolności organizacji pozarządowych do mobilizowania zasobów.
4. Aktywizacja współpracy wspólnot lokalnych i instytucji publicznych.
5. Wspieranie aktywnych form integracji społecznej.
6. Rozwój przedsiębiorczości społecznej.
7. Tworzenie warunków rozwoju bezpłatnego poradnictwa prawnego i obywatelskiego.

Oferty dofinansowane w Priorytecie 3 dotyczyły wszystkich wymienionych w P FIO kierunków działania dla tego Priorytetu:

1. Zwiększanie wpływu obywateli na polityki publiczne.
2. Rozwijanie edukacji obywatelskiej i kompetencji społecznych.
3. Wzrost znaczenia organizacji strażniczych i rzeczniczych.
4. Wspieranie tworzenia partnerstw (w tym partnerstwa publiczno-społecznego) i innych form współpracy, służących aktywizacji obywateli oraz przekazywaniu im do realizacji zadań publicznych.

Oferty dofinansowane w Priorytecie 4 dotyczyły obu wymienionych w P FIO kierunków działania dla tego Priorytetu:

1. Zwiększenie kompetencji organizacji obywatelskich.
2. Wspieranie działań o charakterze systemowym – w 2015 r. kierunek działania został wyodrębniony jako KDS.

Liczbę dofinansowanych ofert w podziale na Priorytety przedstawia poniższa tabela:

Priorytet	2	3	4
Liczba ofert dofinansowanych	435	150	52

1 września 2015 r. ogłoszony został konkurs ofert na realizację zadań publicznych dofinansowanych w 2016 r. Uprawione podmioty składały oferty o dofinansowanie zadań w ramach jednego z trzech Priorytetów: Priorytet 2. *Aktywne społeczeństwo*; Priorytet 3. *Aktywni obywatele*; Priorytet 4. *Silne organizacje pozarządowe* oraz Komponentu Wsparcia Działań Strażniczych w Priorytecie 3 i Komponentu Działań Systemowych w Priorytecie 4. Termin składania ofert w Priorytecie 3, w tym w ramach Komponentu Wsparcia Działań

Strażniczych oraz w Priorytecie 4, w tym w ramach Komponentu Działań Systemowych przypadła od 1 września 2015 r. do 23 września 2015 r., natomiast w Priorytecie 2 przypadła od 1 grudnia 2015 r. do 7 stycznia 2016 r.

W trakcie pierwszego naboru wpłynęły 954 oferty. Ostateczna ocena formalna (po uwzględnieniu odwołań) została opublikowana 9 listopada 2015 r. 12 listopada 2015 r. ogłoszone zostały wyniki w:

- Komponentie Wsparcia Działań Strażniczych (złożono 40 ofert do dofinansowania przeznaczono 6 ofert),
- Komponentie Działań Systemowych (złożono 14 ofert do dofinansowania przeznaczono 3 oferty), w ramach następujących zakresów tematycznych:
  - działania – na poziomie ogólnopolskim – na rzecz większego wykorzystania gwarantowanego czasu antenowego na kampanie społeczne,
  - wypracowanie bezpiecznego modelu zabezpieczenia finansowego realizacji projektów przez organizację pozarządową,
  - wprowadzanie mechanizmów wzmacniających i upodmiotawiających adresatów działań (w tym członków) organizacji pozarządowych poprzez zwiększenie ich autentycznej roli w planowaniu i recenzowaniu działań organizacji.

Zgodnie z zapisami Regulaminu Konkursu FIO w 2016 r. w związku z brakiem wyboru oferty przeznaczonej do dofinansowania w ramach zakresu tematycznego nr 3 – Wsparcie dla organizacji realizujących projekty w zakresie działań strażniczych – ogłoszony został nabór uzupełniający. Nabór trwał od 2 listopada 2015 r. do 24 listopada 2015 r. (złożono 12 ofert).

Program jest zarządzany i obsługiwany przez Departament Pożytku Publicznego.

III.I.2. Rządowy Program na Rzecz Aktywności Osób Starszych na lata 2014-2020

Celem Programu jest poprawa jakości i poziomu życia osób starszych dla godnego starzenia się poprzez aktywność społeczną. Program ma przyczynić się do pełniejszego korzystania z potencjału społeczno-zawodowego osób starszych tak, aby mogły one pełnić różne role społeczne w życiu publicznym. Program służy wsparciu ofert organizacji pozarządowych działających na rzecz osób starszych, w tym niepełnosprawnych lub o ograniczonej sprawności ruchowej, we współpracy z jednostkami samorządowymi. Obejmuje 4 priorytety:

1. Edukacja osób starszych.
2. Aktywność społeczna promująca integrację wewnątrz i międzypokoleniową.
3. Partycypacja społeczna osób starszych.
4. Usługi społeczne dla osób starszych (usługi zewnętrzne).

W dniu 9 stycznia 2015 r. ogłoszono otwarty konkurs ofert – edycja 2015 na dofinansowywanie projektów. Złożonych zostało łącznie 3239 ofert. Dofinansowanych zostało 469 ofert/zadań publicznych. W ramach poszczególnych priorytetów przyznano następującą liczbę dotacji: Priorytet I – 152, Priorytet II – 198, Priorytet III – 58, Priorytet IV – 61.

Projekty realizowane w ramach Programu ASOS przyniosły znaczącą poprawę oferty edukacyjnej dla osób starszych, jak i warunków dla integracji wewnątrz- i międzypokoleniowej. Znamiennym dla tej edycji stało się upowszechnianie wolontariatu oraz zwiększenie partycypacji w życiu społecznym osób starszych.

W Priorytecie I dominowały oferty edukacyjne dla seniorów 60+ obejmujące m.in. rozwój kompetencji: cyfrowych poprzez aktywne kształcenie w zakresie obsługi komputera, językowych poprzez aktywną naukę języków obcych, manualnych poprzez warsztaty rękodzielniczo, zdrowotnych poprzez udział w warsztatach i zajęciach ruchowych, a także artystycznych w zakresie warsztatów plastycznych i fotograficznych. Dotyczy to również zajęć rekreacyjno-sportowych (aerobik, rehabilitacja, aqua-aerobik) oraz warsztatów kulinarnych, plastycznych i tanecznych.

W Priorytecie II – aktywność społeczna promująca integrację wewnątrz- i międzypokoleniową oferty obejmowały następujące działania: zajęcia rozwijające sprawność fizyczną (wyjścia na basen, fitness i gimnastyka, warsztaty taneczne), wyjazdy turystyczne i rekreacyjne, pikniki sportowo – rekreacyjne, warsztaty tematyczne promujące zdrowie oraz aktywność społeczną (pierwsza pomoc medyczna, dietetyka i zdrowe żywienie, problemy zdrowotne osób starszych, psychologiczne, prawnicze, plastyczne), aktywny udział osób starszych do działań wolontariackich na rzecz spółdzielczości socjalnej oraz tworzonych w ramach Programu ASOS Klubów Seniora przy wsparciu i udziale osób młodszych.

W ramach Priorytetu III – partycypacja społeczna osób starszych należy wymienić działania: warsztaty coachingu obywatelskiego, Dni Aktywnego Seniora, tworzenie Rad Seniora (angażowanie osób starszych w działalność społeczną i wolontariat publiczny), szkolenia z animowania działań lokalnych, tworzenie Sieci Rzecznictwa Osób Starszych mające na celu wspieranie seniorów w funkcjonowaniu w społeczeństwie oraz aktywizowanie i motywowanie do działania na rzecz społeczności i organizacji pozarządowych.

W Priorytecie IV, tj. usługi społeczne dla osób starszych (usługi zewnętrzne), godne uwagi są następujące inicjatywy: tworzenie centrum usług opiekuńczych świadczonych na rzecz osób starszych (dzienny pobyt w placówkach opiekuńczych jako alternatywa dla pobytu w domu) z pełnym zakresem działań opiekuńczo-aktywizacyjnych (ergoterapia, usprawnienie ruchowe, zajęcia wyrównawcze: psychologiczne i edukacyjno-oświatowe), uzupełnionych o domowy wolontariat „seniorzy – seniorom” w formie usług na życzenie, świadczonych na potrzeby samotnych seniorów w potrzebie, pozostających poza systemem opieki stacjonarnej i bez wsparcia osób bliskich, tworzenie Centrów Asystenckich, które będą świadczyć bezpłatne usługi doradcze dla osób plus 60 w sprawach prawnych (prawno-mieszkaniowe, spadkowe, ubezpieczeń społecznych, cywilne), sprawach finansowych i zdrowotnych, rozwój usług sąsiedzkich poprzez: wsparcie samodzielności, pomoc w podstawowych czynnościach, stworzenie warunków do dalszego (jak najdłuższego) funkcjonowania w dotychczasowym środowisku, promowanie postaw społecznych propagujących działania na rzecz seniorów.

Program jest zarządzany i obsługiwany przez Departament Polityki Senioralnej.

III.1.3. Program Aktywne Formy Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu

Celem programu jest wspieranie, promowanie i ukierunkowywanie inicjatyw samorządu gminnego oraz organizacji pozarządowych, wykorzystujących dla rozwiązywania lokalnych problemów społecznych, podmioty świadczące usługi reintegracji społecznej i zawodowej (np. centra i kluby integracji społecznej) oraz niektóre aktywne formy pomocy. W ramach otwartego konkursu ofert *Podmiot zatrudnienia socjalnego partnerem Ośrodka Pomocy Społecznej i Powiatowego Urzędu Pracy w realizacji kontraktów socjalnych* (realizowanego w ramach Programu), wnioski na wsparcie finansowe projektów z zakresu aktywizacji społeczno-zawodowej osób bezrobotnych, korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, mogą składać instytucje tworzące centra i kluby integracji społecznej. Wśród nich są także organizacje pozarządowe. W 2015 r. o dotacje ubiegało się 26 organizacji pozarządowych. Ostatecznie dotacje w łącznej wysokości 575 tys. zł otrzymało 8 podmiotów. W ramach dofinansowanych projektów organizacje realizowały projekty polegające na przeprowadzeniu działań przygotowujących grupy osób bezrobotnych, które zostały skierowane do udziału w zajęciach reintegracji społeczno-zawodowej, do jednej z proponowanych form zatrudnienia wspieranego, podjęcia zatrudnienia na otwartym rynku pracy lub podjęcia własnej działalności gospodarczej. Działania przygotowujące obejmowały m.in. zorganizowanie dla uczestników projektów cykli edukacyjno-szkoleniowych, ukierunkowanych na przyszłą aktywność zawodową.

Program jest zarządzany i obsługiwany przez Departament Pomocy i Integracji Społecznej.

III.1.4. Program wspierający powrót osób bezdomnych do społeczności

Celem programu jest inspirowanie samorządów gminnych oraz wspieranie organizacji pozarządowych w stosowaniu wszechstronnych metod pomocy i zwalczania bezdomności. Otwarty konkurs ofert w ramach Programu skierowany jest wyłącznie do organizacji pozarządowych. Pomoc osobom bezdomnym jest jednym z tych obszarów, w którym organizacje pozarządowe prowadzą bardzo rozwiniętą działalność – to głównie stowarzyszenie, fundacje i podmioty kościelne prowadzą placówki noclegowe dla osób bezdomnych (najczęściej na zlecenie gminy).

Na dofinansowanie projektów realizujących zadania w ramach programu przeznaczonych jest rocznie 5 mln zł. W 2015 r. o dotacje aplikowało 220 podmiotów. Dofinansowanie otrzymały 42 organizacje pozarządowe. Dzięki wsparciu finansowemu pomocą zostało objętych ok. 4 000 osób bezdomnych. Poza pomocą doraźną w postaci udzielenia schronienia, zapewnienia posiłku i ubrania, zaoferowano im także inne formy wsparcia ukierunkowane na wyjście z bezdomności i powrót do życia społecznego. Dzięki przeprowadzonym remontom w schroniskach i noclegowniach, podwyższono jakość świadczonych w nich usług. Ponadto, zorganizowano kursy zawodowe, zapewniono pomoc specjalistów, a w mieszkaniach chronionych prowadzono indywidualne programy mające na celu usamodzielnienie osób bezdomnych.

Program jest zarządzany i obsługiwany przez Departament Pomocy i Integracji Społecznej.

III.1.5. Program „Świetlica – Dzieci – Praca” na rzecz wsparcia dziecka i rodziny w gminie

Celem programu jest inspirowanie samorządów gmin oraz organizacji pozarządowych do tworzenia, odbudowywania i podtrzymywania działalności środowiskowych placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży. O dotacje w ramach *Programu „Świetlica – Dzieci – Praca” na rzecz wsparcia dziecka i rodziny w gminie* mogą ubiegać się organizacje pozarządowe oraz gminy, które prowadzą placówkę wsparcia dziennego np. świetlicę, ognisko wychowawcze, klub młodzieżowy. Na realizację programu w 2015 r. zostały przeznaczone środki finansowe w wysokości 800 tys. zł, o dotacje aplikowało 31 organizacji pozarządowych, z czego 8 organizacjom pozarządowym przekazano 320 tys. zł. W ramach dofinansowanych projektów m.in. doposażono placówki świetlicowe w niezbędny sprzęt i materiały w celu wzbogacenia oferty zajęć, zorganizowano wypoczynek dla dzieci i młodzieży oraz imprezy edukacyjno-kulturalne i sportowe.

Program jest zarządzany i obsługiwany przez Departament Polityki i Integracji Społecznej.

III.1.6. Program „Oparcie społeczne dla osób z zaburzeniami psychicznymi”

Celem programu jest umożliwienie osobom z zaburzeniami psychicznymi, a zwłaszcza osobom przewlekłe, psychicznie chorym i upośledzonym umysłowo, a także ich rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych pojawiających się zwłaszcza w związku z wykluczeniem społecznym tej grupy osób, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. W ramach *Programu „Oparcie Społeczne dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi”* w 2015 r. o środki finansowe aplikowało 40 organizacji pozarządowych na łączną kwotę 2 333 363 zł. Dotacje otrzymały natomiast 22 organizacje pozarządowe na łączną kwotę 1 347 tys. zł. Zgodnie z celem programu, dofinansowane podmioty prowadziły działania mające na celu integrację społeczną osób z zaburzeniami psychicznymi, przeciwdziałanie ich wykluczeniu i zmierzające do ich aktywizacji i usamodzielnienia.

Program jest zarządzany i obsługiwany przez Departament Pomocy i Integracji Społecznej.

III.1.7. Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

Celem głównym programu jest zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszenie skali tego zjawiska w Polsce. Jest on realizowany w czterech podstawowych obszarach:

- profilaktyka i edukacja społeczna: obszar kierowany do ogółu społeczeństwa, w tym do osób i rodzin zagrożonych przemocą w rodzinie;
- ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie: obszar kierowany do osób dotkniętych przemocą w rodzinie (w tym do: kobiet, mężczyzn, dzieci, współmałżonków lub partnerów w związkach nieformalnych, osób starszych, osób z niepełnosprawnościami lub osób niesamodzielnych);

- oddziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie: obszar kierowany do osób stosujących przemoc w rodzinie, jak również do właściwych służb lub podmiotów zajmujących się oddziaływaniem na osoby stosujące przemoc;
- podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie: obszar kierowany do przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Wybrane działania realizowane w ramach obszarów w 2015 r.:

- utrzymanie 35 specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie;
- realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie;
- dofinansowanie szkoleń dla osób realizujących zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie;
- na zlecenie Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej zostały przeprowadzone badania naukowe przez Polską Akademię Nauk *Przemoc w rodzinie wobec osób starszych i niepełnosprawnych. Raport z badania ogólnopolskiego 2015 r. oraz badania porównawczego z lat 2009-2015*;
- zorganizowanie ogólnopolskiej konferencji *10 lat ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie – historia, doświadczenia, wyzwania*.

Program na szczeblu centralnym jest realizowany przez Krajowego Koordynatora Realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w randze sekretarza lub podsekretarza stanu, w urzędzie obsługującym tego ministra, któremu przepisami ustawy nałożono obowiązek kierowania Zespołem Monitorującym do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie – organem opiniodawczo-doradczym ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego.

Na szczeblach wojewódzkich realizatorami Programu są wyznaczeni przez wojewodów Wojewódzcy Koordynatorzy Realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Zgodnie z art. 11 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2015, poz. 1390) Rada Ministrów do dnia 30 września każdego roku zobowiązana została do składania Sejmowi i Senatowi Rzeczypospolitej Polskiej sprawozdania z realizacji Programu.

Program jest zarządzany i obsługiwany przez Departament Pomocy i Integracji Społecznej.

III.1.8. Program Operacyjny „Pomoc Żywnościowa”

Program ma na celu ograniczanie ubóstwa, w szczególności poprzez niefinansowe wsparcie osób najbardziej potrzebujących, ograniczenie najcięższych form ubóstwa, zmniejszenie niedoboru żywności i poważnej deprivacji materialnej. Od końca 2014 r. w Polsce realizowany jest Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa 2014-2020 (POPŻ). Program współfinansowany jest ze środków Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym (Fund for European Aid to the Most Deprived – FEAD).

Program został opracowany zgodnie z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 223/2014 z dnia 11 marca 2014 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym. PO PŻ obejmuje zakup i dystrybucję żywności wśród osób najbardziej potrzebujących w formie paczek i posiłków oraz działania towarzyszące na rzecz włączenia społecznego realizowane przez organizacje partnerskie. Organizacje partnerskie o zasięgu ogólnopolskim lub ponadregionalnym (OPO) są wybierane przez Instytucję Zarządzającą w drodze konkursu.

Organizacje partnerskie to organizacje niedziałające w celu osiągnięcia zysku, których jednym z zadań statutowych jest wspieranie i niesienie pomocy osobom najbardziej potrzebującym, będącym w trudnej sytuacji życiowej lub materialnej. Podmioty te muszą również dysponować potencjałem organizacyjnym i technicznym (m.in. infrastrukturą magazynową w co najmniej 5 województwach).

Organizacje partnerskie regionalne (OPR) wchodzi w skład struktury OPO lub są ich organizacjami członkowskimi. OPR są odpowiedzialne za dystrybucję produktów żywnościowych do organizacji partnerskich lokalnych (OPL) lub bezpośrednio odbiorców końcowych. OPL mogą wchodzić w skład struktury OPR i są odpowiedzialne za dystrybucję żywności do osób najbardziej potrzebujących.

Budżet programu operacyjnego w Polsce na lata 2014-2020 wynosi 556,9 mln Euro, w tym: 473,4 mln Euro – budżet UE (85%), 83,5 mln Euro – budżet krajowy (15%).

Na realizację Podprogramu 2014 przeznaczono ok. 46,7 mln zł, w tym ok. 44,5 mln zł na zakup artykułów spożywczych oraz ok. 2,2 mln zł na dofinansowanie dla organizacji partnerskich z tytułu kosztów administracyjnych, transportu i magazynowania. Uczestniczą w nim 4 organizacje partnerskie o zasięgu ogólnopolskim lub ponadregionalnym – OPO (Caritas Polska, Federacja Polskich Banków Żywności, Polski Komitet Pomocy Społecznej, Polski Czerwony Krzyż), 95 Organizacji Partnerskich Regionalnych – OPR (banki żywności, oddziały okręgowe PKPS/PCK), 2 512 Organizacji Partnerskich Lokalnych – OPL (m.in. lokalne stowarzyszenia i fundacje, oddziały rejonowe PKPS/PCK). Organizacje partnerskie rozdystrybuowały łącznie ok. 14 600 t żywności, która trafiła do 994 199 osób najbardziej potrzebujących.

Na realizację Podprogramu 2015 przeznaczono ok. 291,6 mln zł, w tym ok. 265,1 mln zł na zakup żywności i ok. 26,5 mln zł na dofinansowanie dla organizacji partnerskich z tytułu kosztów administracyjnych, transportu i magazynowania i dofinansowanie z tytułu środków towarzyszących.

W Podprogramie 2015 uczestniczą: 3 Organizacje Partnerskie o zasięgu ogólnopolskim lub ponadregionalnym – OPO (Federacja Polskich Banków Żywności, Polski Komitet Pomocy Społecznej, Polski Czerwony Krzyż), 73 Organizacje Partnerskie Regionalne – OPR (banki żywności, oddziały okręgowe PKPS/PCK), 1 439 Organizacje Partnerskie Lokalne – OPL (m.in. lokalne stowarzyszenia i fundacje, oddziały rejonowe PKPS/PCK). W okresie od maja do grudnia 2015 r. pomoc żywnościowa została przekazana do łącznej liczby 1 059 057 osób najbardziej potrzebujących.

Program jest zarządzany i obsługiwany przez Departament Pomocy i Integracji Społecznej.

III.1.9. Konkurs Inicjatyw Organizacji Pozarządowych

Konkurs Inicjatyw Organizacji Pozarządowych (KIOP) jest realizowany na podstawie UDPPiW. Wspiera on działania organizacji pozarządowych i podmiotów, o których mowa w art. 3 ust. 2-3 ww. ustawy UDPPiW. Najlepsze projekty uzyskują dotację na realizację projektu.

KIOP jest organizowany w obszarze wyrównywania szans kobiet i mężczyzn na rynku pracy. Ogłaszany jest przez Ministra co roku w tym samym obszarze, jednak dotyczy innego tematu. W 2014 r. tematem było *Wsparcie aktywizacji zawodowej kobiet powracających na rynek pracy po urloпах macierzyńskich/wychowawczych lub po okresie opieki nad osobami zależnymi*, zaś w 2015 r. *Więcej kobiet w zawodach zdominowanych przez mężczyzn*.

Organizacje, którym zostały przyznane dotacje, realizują zadania publiczne poprzez m.in. kampanie, spotkania, szkolenia, warsztaty, konferencje, mentoring, etc. Realizowane działania przyczyniają się do wyrównywania szans kobiet i mężczyzn na rynku pracy. Grupy docelowe Konkursu uzależnione są od corocznie ustalanego tematu KIOP. W zeszłorocznych edycjach były to m.in.: kobiety powracające na rynek pracy po urloпах macierzyńskich/wychowawczych, kobiety samotnie wychowujące dzieci, kobiety wychodzące z nałogów czy były więźniarki. Organizacje pozarządowe poprzez projektowe działania wspierają uczestników KIOP, ale też niejednokrotnie włączają w swoje działania innych interesariuszy np. lokalnych przedsiębiorców.

W odpowiedzi na ogłoszony w 2015 r. konkurs do Ministerstwa wpłynęły 152 oferty. Budżet Konkursu Inicjatyw Organizacji Pozarządowych wynosił łącznie 300 tys. zł. Organizacja ubiegająca się o przyznanie dotacji może wnioskować o 80% kwoty całkowitej przeznaczonej na realizację zadania, jednakże nie może być to kwota wyższa niż 30 tys. zł w przypadku jednej organizacji, oraz 60 tys. zł – kilku organizacji. Oznacza to, że organizacja na realizację projektu musi wnieść wkład własny w wysokości 20% kwoty całkowitej przeznaczonej na realizację zadania. Kwotą tą mogą być zarówno środki własne finansowe, jak i niefinansowe. Tym samym ogólna kwota budżetu projektu zostaje rozdysponowana pomiędzy ok. 10-12 organizacji. W 2015 r. podpisano 10 umów z 11 organizacjami (1 umowa wspólna).

Konkurs jest zarządzany i obsługiwany przez Departament Analiz Ekonomicznych i Prognoz.

III.1.10. Resortowy Program Asystent Rodziny i Koordynator Rodzinnej Pieczy Zastępczej

Program jest adresowany do jednostek samorządu terytorialnego szczebla gminnego i powiatowego, których obowiązkiem jest realizacja zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. W ramach Programu możliwa jest realizacja zadań również przez organizacje pozarządowe poprzez zlecenie realizacji części lub całości zadania przez jednostki samorządu terytorialnego na podstawie art. 190 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U z 2015, poz. 332). W 2015 r. przekazano jednostkom samorządu terytorialnego 69,8 mln zł, na dofinansowanie wynagrodzeń dla 3,7 tys. asystentów rodziny i 1,4 tys. koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.

Program jest zarządzany i obsługiwany przez Departament Polityki Rodzinnej.

III.1.11. Resortowy Program rozwoju instytucji opieki nad dziećmi do lat 3 „MALUCH”

Celem programu jest działanie na rzecz rozwoju i utrzymania infrastruktury opieki nad dziećmi w wieku do lat 3, tj. żłobków, klubów dziecięcych i miejsc u dziennych opiekunów. W otwartym konkursie na finansowe wspieranie instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 *MALUCH – edycja 2015 moduł 3 (dla podmiotów niegminnych: zapewnienie funkcjonowania miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3)* Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej przeznaczył kwotę 50 142 930 zł na dofinansowanie 1 130 instytucji opieki nad małymi dziećmi, w których zadeklarowano funkcjonowanie 20 570 miejsc. O dofinansowanie mogą ubiegać się nie tylko gminy, ale również osoby fizyczne, przedsiębiorcy, a także organizacje nieposiadające osobowości prawnej oraz uczelnie.

Program jest zarządzany i obsługiwany przez Departament Polityki Rodzinnej.

III.1.12. Program Aktywności Społecznej Młodzieży na 2015 rok

Celem programu jest stworzenie przestrzeni dla rozwijania aktywności społecznej młodzieży, rozwijanie kompetencji społecznych ułatwiających start w życie społeczne i zawodowe.

W dniu 27 sierpnia 2015 r. Minister Pracy i Polityki Społecznej wydał Zarządzenie w sprawie przyjęcia Programu Aktywności Społecznej Młodzieży na 2015 rok⁷. Ze względu na decyzję Ministra Finansów o nieprzyznaniu środków finansowych na realizację programu nie został on wdrożony. W planach Ministra pozostaje jednak nadal wypracowanie rozwiązań w obszarze polityki młodzieżowej.

Program został opracowany przez Departament Pożytku Publicznego.

III.1.13. Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej, w tym Resortowy Program MRPiPS *Ekonomia społeczna*

W 2015 r. realizowano działania zaplanowane do podjęcia w obszarze ekonomii społecznej w ramach Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej (KPRES). Rozpoczęto prace nad założeniami *Programu Resortowego Ekonomia Społeczna*, przygotowywano założenia projektów pozakonkursowych i konkursowych przewidzianych do realizacji w ramach Działania 2.9 *Rozwój ekonomii społecznej* Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój (PO WER).

W przypadku projektów pozakonkursowych opracowano i skierowano do oceny merytorycznej projekt pn. *Zintegrowany system monitorowania sektora ekonomii społecznej* ukierunkowany na stworzenie trwałego i kompleksowego systemu monitoringu sektora ekonomii społecznej, a także projekt pn. *Zintegrowany system zapewnienia wysokiej jakości usług Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej*, w ramach którego kontynuowane będą działania w zakresie akredytacji Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej.

---

⁷ Ww. zarządzenie zostało więc uchylone Zarządzeniem z dnia 15 stycznia 2016 r. uchylającym zarządzenie w sprawie przyjęcia Programu Aktywności Społecznej Młodzieży na 2015 r.

W ramach projektów konkursowych zaplanowano realizację trzech projektów mieszczących się w następujących obszarach:

1. Wyposażenie przedsiębiorstw społecznych w wiedzę i umiejętności z zakresu wykorzystania prawa zamówień publicznych.
2. Działania rzecznicze i doradztwo na poziomie regionalnym i ponadregionalnym w zakresie spójności polityk publicznych w obszarze ekonomii społecznej oraz współpraca w tym zakresie z ROPS, m.in. opracowywanie rekomendacji i wytycznych.
3. Typ projektu Sieciowanie OWES i koordynacja współpracy sieci OWES z innymi sieciami np. Krajową Siecią Usług, Ośrodkami Doradztwa Rolniczego, Lokalnymi Grup Działania itp. połączony z typem projektu Podnoszenie kompetencji kadr OWES, w tym w zakresie standardów usług OWES i w zakresie przygotowania konsultantów OWES do wspierania PES w zakresie ubiegania się o zamówienia publiczne.

Program (KPRES) został opracowany i jest wdrażany przez Departament Pożytku Publicznego.

III.2. Wzmocnienie potencjału i sprawności działania trzeciego sektora przez uczestnictwo w różnych formach współpracy z sektorem publicznym z wykorzystaniem środków Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

Projekt *Opracowanie kompleksowych i trwałych mechanizmów wsparcia dla poradnictwa prawnego i obywatelskiego w Polsce* był realizowany w formule partnerskiej przez Departament Pożytku Publicznego w MRPiPS, Instytut Spraw Publicznych, Instytut Prawa i Społeczeństwa, Fundację Uniwersyteckich Poradni Prawnych oraz Związek Biur Porad Obywatelskich (Priorytet V PO KL – *Dobre rządzenie*, Działanie 5.4 – *Rozwój potencjału trzeciego sektora*, Poddziałanie 5.4.1. *Wsparcie systemowe dla trzeciego sektora*) w terminie 1.12.2011 – 31.05.2015.

W 2015 r. odbył się w Warszawie Kongres Poradnictwa Prawnego i Obywatelskiego będący okazją do spotkania i dyskusji pomiędzy instytucjami świadczącymi bezpłatne poradnictwo prawne i obywatelskie. Podczas Kongresu przedstawiono dorobek projektu, a także założenia ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej oraz edukacji prawnej. Odbyło się także 8 tematycznych warsztatów poświęconych szeroko pojętej tematyce poradnictwa. Kongres został podsumowany uchwałą oraz informacją pokongresową.

Projekt *Wzmocnienie mechanizmów współpracy finansowej administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi jako realizatorami zadań publicznych* realizowany był w formule partnerskiej przez Departament Pożytku Publicznego w MRPiPS, wspólnie z Fundacją Rozwoju Demokracji Lokalnej oraz Małopolską Szkoła Administracji Publicznej (Priorytet V PO KL – *Dobre rządzenie*, Działanie 5.4 – *Rozwój potencjału trzeciego sektora*, Poddziałanie 5.4.1. *Wsparcie systemowe dla trzeciego sektora*) w terminie 1.01.2014 – 30.11.2015.

W 2015 r. przeprowadzono wdrożenie następujących mechanizmów współpracy finansowej: tzw. regranting, tzw. tryb małych grantów, pożyczki, poręczenia, gwarancje, inicjatywa lokalna, dotacja inwestycyjna oraz budżet partycypacyjny w 20 jednostkach

samorządu terytorialnego⁸ wybranych spośród zgłaszających się podmiotów. Dokonano także monitoringu wdrożeń.

Ponadto opracowano i rozdystrybuowano podręcznik pn. *Mechanizmy współpracy finansowej jednostek samorządu terytorialnego z organizacjami pozarządowymi*, a także publikację dot. rekomendacji zmian instytucjonalno-prawnych oraz koncepcję systemu finansowania NGO pn. *System finansowania organizacji pozarządowych w Polsce*. Przeprowadzono doradztwo wdrożeniowe, wizyty studyjne w JST stosujących z sukcesem instrumenty współpracy finansowej oraz spotkania upowszechniające, konsultacyjne i branżowe. Dokonano także analizy projektów innowacyjnych w ramach PO KL w kontekście ich przydatności dla polityk publicznych. W listopadzie 2015 r. w Krakowie miała miejsce konferencja podsumowująca projekt.

W 2015 roku realizowane były także projekty w ramach Działania 1.2 *Systemowe wsparcie instytucji pomocy i integracji społecznej*, Priorytetu I *Zatrudnienie i integracja społeczna* PO KL: *Zintegrowany system wsparcia ekonomii społecznej* oraz *System wzmacniania potencjału i kompetencji sektora spółdzielczości socjalnej oraz stworzenie sieci współpracy z instytucjami rynku pracy oraz pomocy i integracji społecznej*.

W ramach działań realizowanych w pierwszym z ww. projektów kontynuowano tworzenie stałych zinstytucjonalizowanych mechanizmów wsparcia merytorycznego podmiotów ekonomii społecznej i ich otoczenia. Wdrażano proces akredytacji Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej (OWES) weryfikujący spełnianie standardów jakości działania OWES.

W projekcie *System wzmacniania potencjału i kompetencji sektora spółdzielczości socjalnej oraz stworzenie sieci współpracy z instytucjami rynku pracy oraz pomocy i integracji społecznej* kontynuowano realizację działań ukierunkowanych na zwiększenie ogólnego poziomu wiedzy nt. uwarunkowań funkcjonowania sektora spółdzielczości socjalnej w Polsce, zwiększenie potencjału spółdzielni socjalnych oraz spółdzielców poprzez m.in. zwiększenie ich rozpoznawalności na rynku, wykreowanie pozytywnego wizerunku spółdzielni socjalnych i inicjatyw spółdzielczych wśród obywateli, a także zwiększenie poziomu kooperacji wewnątrz- oraz międzysektorowej pomiędzy instytucjami rynku pracy, pomocy i integracji społecznej w zakresie wykorzystania instrumentów aktywizacji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym poprzez spółdzielczość socjalną.

Zakończono realizację 171 projektów konkursowych realizowanych przez organizacje pozarządowe realizowanych w ramach następujących konkursów:

- a) konkurs z roku 2010: *Tworzenie i wdrażanie programów z zakresu poradnictwa prawnego i obywatelskiego* – 13 projektów;
- b) konkurs z roku 2010: *Tworzenie i wspieranie porozumień (sieci) organizacji pozarządowych o charakterze terytorialnym oraz branżowym* – 1 projekt;
- c) konkurs z roku 2011: *Tworzenie regionalnych i lokalnych centrów informacji i wspomaganie organizacji pozarządowych oraz wsparcie działalności nowoutworzonych oraz już istniejących centrów w zakresie pomocy doradczo-szkoleniowej dla organizacji pozarządowych* – 3 projekty;

---

⁸Sztum, Dobra, Witnica, Koszyce, Rajcza, Zaleszany, Kutno, Kościerzyna, Stary Sącz, Sadki, Szemud, Słupsk, Iława - powiat, Wołów, Tomaszów Lubelski, Mogilany, Iława - miasto, Gostyń, Wałcz, Szklarska Poręba.

- d) konkurs z roku 2011: *Wypracowanie i upowszechnianie standardów działania trzeciego sektora, zapewniających wysoką jakość realizacji zadań publicznych oraz uzgadniania polityk publicznych we współpracy z administracją publiczną* – 1 projekt;
- e) konkurs z roku 2011: *Wspieranie rozwoju narzędzi związanych z kontraktowaniem usług społecznych (outsourcing) przez administrację publiczną* – 12 projektów;
- f) konkurs z roku 2012, powtórzony w roku 2013 i 2014: *Wzmocnienie szeroko rozumianych konsultacji społecznych dotyczących regulacji prawnych i uzgadniania polityk publicznych, w tym konsultacji dokonywanych drogą elektroniczną* – 25 projektów;
- g) konkurs z roku 2013: *Rozwój sieci organizacji pozarządowych jako formy wzmacniania potencjału zrzeszonych w nich organizacji* – 38 projektów;
- h) konkurs z roku 2013: *Wdrożenie standardów współpracy administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi* – 74 projektów;
- i) konkurs z roku 2013 pt. *Wdrożenie standardów współpracy jednostek samorządu terytorialnego z organizacjami pozarządowymi* – 4 projekty.

W 2015 r. zawarto tylko jedną umowę z Beneficjentem o wartości 425 484,25 zł. Niniejsza umowa została zawarta na realizację projektu, wyłonionego w ramach konkursu *Wzmocnienie szeroko rozumianych konsultacji społecznych dotyczących regulacji prawnych i uzgadniania polityk publicznych, w tym konsultacji dokonywanych drogą elektroniczną*.

III.3. III sektor w ramach perspektywy finansowej 2014-2020 – współpraca z administracją publiczną i roztropne wykorzystanie środków finansowych

W ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój (PO WER) MRPiPS realizowało następujące działania:

1. Przygotowywanie założeń projektów pozakonkursowych i konkursowych przewidzianych do realizacji w ramach Działania 2.9 Rozwój ekonomii społecznej.

W przypadku projektów pozakonkursowych opracowano i skierowano do oceny merytorycznej projekt *Zintegrowany system monitorowania sektora ekonomii społecznej* ukierunkowany na stworzenie trwałego i kompleksowego systemu monitoringu sektora ekonomii społecznej, a także projekt *Zintegrowany system zapewnienia wysokiej jakości usług Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej*, w ramach którego kontynuowane będą działania w zakresie akredytacji Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej.

W ramach projektów konkursowych zaplanowano realizację trzech projektów mieszczących się w następujących obszarach:

1. Wyposażenie przedsiębiorstw społecznych w wiedzę i umiejętności z zakresu wykorzystania prawa zamówień publicznych.
2. Działania rzecznicze i doradztwo na poziomie regionalnym i ponadregionalnym w zakresie spójności polityk publicznych w obszarze ekonomii społecznej oraz współpraca w tym zakresie z ROPS, m.in. opracowywanie rekomendacji i wytycznych.
3. Typ projektu Sieciowanie OWES i koordynacja współpracy sieci OWES z innymi sieciami np. Krajową Siecią Usług, Ośrodkami Doradztwa Rolniczego, Lokalnymi Grup Działania itp. połączony z typem projektu Podnoszenie kompetencji kadr OWES, w tym w

zakresie standardów usług OWES i w zakresie przygotowania konsultantów OWES do wspierania PES w zakresie ubiegania się o zamówienia publiczne.

2. Działanie 1.3 PO WER *Wsparcie osób młodych znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji* (I Oś priorytetowa *Osoby młode na rynku pracy*).

Departament Wdrażania EFS w MRPiPS w ramach *Gwarancji dla młodzieży* odpowiedzialny jest za realizację konkursów centralnych (77 mln Euro) skierowanych do młodzieży NEET (czyli młodzieży bez pracy, nauki czy szkolenia: NEET z ang.: not in employment, education or trainings).

Pierwszy konkurs centralny dotyczący wsparcia osób młodych w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy współfinansowany ze środków EFS (Działanie 1.3 Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój (PO WER) *Wsparcie osób młodych znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji*) ogłoszony został w maju 2015 r. Wnioski o dofinansowanie realizacji projektów były przyjmowane od 13 lipca do 27 lipca 2015 r. Łącznie do MRPiPS wpłynęło 360 wniosków, z czego 33 projekty zostały złożone przez fundacje i 28 projektów zostało złożonych przez stowarzyszenia.

Na dofinansowanie projektów w konkursie przeznaczono 50 mln zł. Komisja Oceny Projektów (KOP) rozpoczęła prace w dniu 11 sierpnia 2015 r. W dniu 23 listopada 2015 r. zakończyła się ocena merytoryczna, do której skierowano 236 projektów. Pozytywną ocenę otrzymały 123 wnioski o dofinansowanie, pozostałe 113 projektów zostało odrzuconych za niespełnienie kryteriów dostępu lub kryteriów merytorycznych. Wśród projektów ocenionych pozytywnie, 18 stanowią projekty złożone przez fundacje i 17 projektów złożonych przez stowarzyszenia. Po zakończeniu oceny merytorycznej rozpoczęto proces negocjacji wniosków o dofinansowanie. Przewiduje się, iż dofinansowanie otrzyma ok. 50 projektów. Pierwsze wskaźniki z realizacji projektów konkursowych osiągnięte zostaną w połowie 2016 r. Wg założeń, ponad 2800 osób młodych w wieku od 15 do 29 roku życia otrzyma wsparcie w ramach niniejszej edycji konkursu.

Uczestnikami projektów wyłonionych w ramach niniejszego konkursu będą osoby młode, w tym niepełnosprawne, w wieku 15-29 lat, bez pracy, które nie uczestniczą w kształceniu i szkoleniu, tzw. młodzież NEET z następujących grup docelowych:

- młodzież z pieczy zastępczej opuszczająca pieczę (do roku po opuszczeniu instytucji pieczy),
- matki opuszczające pieczę (do roku po opuszczeniu instytucji pieczy),
- absolwenci młodzieżowych ośrodków wychowawczych i młodzieżowych ośrodków socjoterapii (do roku po opuszczeniu),
- absolwenci specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych i specjalnych ośrodków wychowawczych (do roku po opuszczeniu),
- matki przebywające w domach samotnej matki,
- osoby młode opuszczające zakłady karne lub areszty śledcze (do roku po opuszczeniu).

Według założeń, wszyscy uczestnicy projektów w ciągu 4 miesięcy od rozpoczęcia udziału w projektach otrzymają dobrej jakości ofertę zatrudnienia, dalszego kształcenia, przyuczenia do zawodu, stażu lub innej formy pomocy prowadzącej do aktywizacji zawodowej.

Wysoka jakość ofert wsparcia realizowanego w ramach konkursu w odniesieniu do każdej wspieranej osoby oznacza, iż wsparcie indywidualnej i kompleksowej aktywizacji zawodowo-edukacyjnej odpowiadać będzie na zidentyfikowane trudności i bariery, jakie młodzi ludzie napotykają w wejściu i utrzymaniu się na rynku pracy. Obejmie ono usługi i instrumenty rynku pracy i opierać się będzie na co najmniej trzech elementach indywidualnej i kompleksowej pomocy.

Celem konkursu jest zwiększenie możliwości zatrudnienia osób młodych do 29 r.ż. pozostających bez pracy, które nie uczestniczą w kształceniu i szkoleniu, a jego przedmiotem są projekty dotyczące wsparcia indywidualnej i kompleksowej aktywizacji zawodowo-edukacyjnej osób młodych (bezrobotnych, biernych zawodowo oraz poszukujących pracy, w tym szczególności osób niezarejestrowanych w urzędzie pracy) poprzez:

- instrumenty i usługi rynku pracy służące indywidualizacji wsparcia oraz pomocy w zakresie określenia ścieżki zawodowej (obligatoryjne),
- instrumenty i usługi rynku pracy skierowane do osób, które przedwcześnie opuszczają system edukacji lub osób, u których zidentyfikowano potrzebę uzupełnienia lub zdobycia nowych umiejętności i kompetencji,
- instrumenty i usługi rynku pracy służące zdobyciu doświadczenia zawodowego wymaganego przez pracodawców,
- instrumenty i usługi rynku pracy służące wsparciu mobilności międzysektorowej i geograficznej (uwzględniając mobilność zawodową na europejskim rynku pracy za pośrednictwem sieci EURES),
- instrumenty i usługi rynku pracy skierowane do osób niepełnosprawnych,
- instrumenty i usługi rynku pracy służące rozwojowi przedsiębiorczości i samozatrudnienia.

3. Działanie 2.4 PO WER *Modernizacja publicznych i prywatnych służb zatrudnienia oraz lepsze dostosowanie ich do potrzeb rynku pracy* (II Oś priorytetowa *Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji*).

W sierpniu 2015 r. równoległe z konkursem w ramach Osi I, ogłoszono konkurs centralny współfinansowany ze środków EFS. Konkurs ma na celu wypracowanie do końca 2016 r. rekomendacji przez partnerstwa utworzone w ramach projektów (po jednym w każdym województwie). Przedmiotowe rekomendacje wykorzystane zostaną przez instytucje rynku pracy przy udzielaniu wsparcia osobom młodym znajdującym się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy. Konkurs ten jest powiązany z konkursami ogłaszanymi w ramach Osi I PO WER dot. wsparcia osób młodych.

W ramach niniejszego konkursu zakłada się, iż dofinansowana zostanie działalność jednego partnerstwa z każdego województwa (łącznie 16 projektów), a każde partnerstwo wypracuje co najmniej jeden zestaw rekomendacji. Partnerstwa składać się będą z podmiotów zajmujących się problematyką młodzieży, instytucji rynku pracy, instytucji pomocy i integracji społecznej, podmiotów funkcjonujących w systemie edukacji oraz pracodawców/organizacji pracodawców.

W związku z koniecznością wybrania do dofinansowania wyłącznie jednego partnerstwa w danym województwie, zostanie utworzonych 16 list rankingowych,

a do dofinansowania wybrany zostanie projektodawca z najwyższą liczbą punktów w danym województwie. Wartość jednego projektu nie może przekroczyć kwoty 100 tys. Euro. Konkurs centralny ogłoszony został 28 sierpnia 2015 r. Wnioski o dofinansowanie realizacji projektów były przyjmowane od 28 września do 12 października 2015 r. Łącznie do MRPiPS wpłynęło 26 wniosków. Do oceny merytorycznej skierowano 25 projektów, które pozytywnie przeszły ocenę formalną. Ocena merytoryczna projektów zakończyła się w dniu 30 listopada 2015 r., w wyniku której pozytywną oceną otrzymało 13 projektów. Wśród tych projektów, 5 zostało złożonych przez fundacje i 3 projekty złożone przez stowarzyszenia.

W dniu 30 grudnia 2015 r. ogłoszono konkurs uzupełniający, bowiem w pierwszym naborze nie wpłynęły bądź nie przeszły pozytywnej oceny wnioski z następujących województw (7): kujawsko-pomorskiego, lubuskiego, łódzkiego, śląskiego, warmińsko-mazurskiego, wielkopolskiego, zachodniopomorskiego. Wnioski o dofinansowanie realizacji projektów były przyjmowane od dnia 1 lutego do 12 lutego 2016 r. W odpowiedzi do MRPiPS wpłynęło 30 wniosków o dofinansowanie, Aktualnie trwa ocena merytoryczna 18 projektów, które pozytywnie przeszły ocenę formalną, z czego 7 złożonych przez fundacje i 7 przez stowarzyszenia. Pozostałe 12 wniosków zostało odrzuconych z uwagi na niespełnienie kryteriów formalnych.

Po zakończeniu oceny i negocjacji projektów przygotowana zostanie lista rankingowa dla 16 województw, które otrzymają dofinansowanie.

4. Działanie 2.7 PO WER *Zwiększenie szans na zatrudnienie osób szczególnie zagrożonych wykluczeniem społecznym* (II Oś priorytetowa *Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji*).

W okresie od 18 września do 28 września 2015 r. przeprowadzono konsultacje społeczne założeń kryteriów wyboru projektów do konkursu *Kompleksowe działania na rzecz poprawy wykształcenia i zatrudnienia członków społeczności romskiej, a także działania na rzecz likwidacji barier, które utrudniają zatrudnianie Romów i integrację ze społecznością większościową*.

W sumie otrzymano 28 uwag z 5 organizacji/institucji. Wyniki konsultacji zostały zamieszczone m.in. na stronie internetowej IP (www.mrpips.gov.pl, www.power.gov.pl, www.ngo.pl). Konkurs ogłoszony zostanie w roku 2016. Alokacja konkursu to 20 mln zł. Podmiotami uprawnionymi do aplikowania są m.in. organizacje pozarządowe. Regulamin konkursu dostępny jest na stronie internetowej IP (www.kapitalludzki.gov.pl, www.power.gov.pl).

III.4. Integracja działań MRPiPS ukierunkowana na podniesienie jakości współpracy MRPiPS z organizacjami pozarządowymi

III.4.1. Polityka informacyjna, patronaty, rekomendacje

W ramach działań związanych z prowadzeniem polityki promocyjnej i informacyjnej Ministerstwa, skierowanej m.in. do sektora pozarządowego, wydzielono w MRPiPS dedykowaną komórkę organizacyjną – Biuro Promocji i Mediów. Funkcjonują także serwisy internetowe www.mrpips.gov.pl, www.pozYTEK.gov.pl, www.senior.gov.pl i inne. Istnieje stała

współpraca z serwisem www.ngo.pl, gdzie publikowane najważniejsze dla III sektora informacje związane z działaniami znajdującymi się w kompetencji MRPiPS. Prowadzone są także profile w mediach społecznościowych np. profil Facebook (Ministra oraz MRPiPS, ale także związany z obsługą Funduszu Inicjatyw Obywatelskich) czy Twitter (Ministra oraz MRPiPS).

Rozbudowana została także strona internetowa MRPiPS. W zakładkach na stronie zamieszczono między innymi informacje nt. właściwej formy prowadzenia konsultacji społecznych (dokument Siedem Zasad Konsultacji, Zarządzenie w sprawie zasad prowadzenia konsultacji publicznych dokumentów opracowywanych w MRPiPS, Wytyczne do przeprowadzenia oceny wpływu i konsultacji publicznych w ramach procesu legislacyjnego oraz bazę z adresami mailowymi do organizacji pozarządowych, które wyraziły chęć konsultowania projektów dokumentów programowych i strategicznych tworzonych przez MRPiPS⁹. Baza ułatwia MRPiPS kontakt z organizacjami pozarządowymi, gdyż informacje o przygotowywanych dokumentach i ich konsultacjach są przesyłane bezpośrednio na podane przez organizacje skrzynki mailowe (do tej pory DPP korzystało z bazy m.in. przy konsultacji Programu Współpracy, Kodeksu Dobrych Praktyk Organizacji Pożytku Publicznego, projektu rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej zmieniającego rozporządzenie ws. Rady Działalności Pożytku Publicznego, założeń Resortowego Programu „Ekonomia Społeczna”, Regulaminu FIO 2015 i 2016, zarządzenia w sprawie powołania Krajowego Komitetu Rozwoju Ekonomii Społecznej, czy też informując o naborze przedstawicieli organizacji pozarządowych do Komitetów Monitorujących). W zakładkach znalazła się również przygotowana w ramach projektu multimedialna prezentacja nt. współpracy administracji publicznej i organizacji pozarządowych, w tym na temat współpracy MRPiPS z organizacjami pozarządowymi¹⁰. Nowe zakładki na stronie internetowej MRPiPS powstały, aby jak najszersze grono organizacji pozarządowych było na bieżąco informowane o działaniach Ministerstwa, a w szczególności było włączane w proces tworzenia aktów prawnych, programów rządowych i innych istotnych dokumentów.

W celu ujednoczenia procedur związanych ze współpracą MRPiPS z organizacjami pozarządowymi podejmowano kwestię zasad udzielania patronatów (honorowych wyróżnień podkreślających szczególnie charakter przedsięwzięcia bezpośrednio związanego z zakresem działania MRPiPS) oraz obejmowania patronatem przedsięwzięć związanych z zakresem merytorycznych kompetencji i działań Ministerstwa¹¹. O patronaty wnioskuje głównie organizacje pozarządowe.

W celu zapewnienia dostępu do podstawowych informacji o realizowanych projektach w ramach Programu FIO została przygotowana strona internetowa *Mapa Dotacji FIO*. Dostępna jest ona pod adresem: <http://mapadotacji.pozYTEK.gov.pl/>. Daje ona możliwość korzystania z interaktywnej bazy danych, która umożliwia Beneficjentom, a także wszystkim osobom zainteresowanym FIO szybki i przejrzysty dostęp do informacji o projektach w ramach FIO (dostępne są dane dotyczące liczby złożonych ofert, liczby dofinansowanych projektów, kwoty dofinansowania, priorytetu i obszaru oraz krótki opis projektu, a wszystko w podziale na województwa i powiaty).

---

⁹ <http://www.mpips.gov.pl/program-wspolpracy-z-ngo/konsultacje/>.

¹⁰ <http://www.mpips.gov.pl/prezentacja/index.htm>.

¹¹ Szczegółowe zasady udzielania patronatów Ministra Pracy i Polityki Społecznej dostępne są na stronie MRPiPS w zakładce Ministerstwo.

W roku 2015 przygotowany oraz opublikowany został *Atlas Dobrych Praktyk Funduszu Inicjatyw Obywatelskich 2014*. W publikacji tej umieszczone zostały opisy projektów realizowanych przez podmioty dofinansowane w ramach FIO 2014, uznanych za dobre praktyki (czterdzieści dziewięć projektów). Każda z organizacji otrzymała egzemplarz *Atlasu* wraz z dyplomem zawierającym podziękowanie za realizację dobrej praktyki. Poniższa tabela zawiera listę wyróżnionych organizacji oraz realizowanych przez nie dobrych praktyk.

L.p.	Realizator dobrej praktyki	Nazwa zadania
1	Stowarzyszenie „Wspólnota Żyrardowa”	<i>Młodość potrzebuje dobrej informacji</i>
2	Stowarzyszenie Razem Damy Radę	<i>Zaopiekuj się mną, nawet gdy nie będę chciał...</i>
3	Stowarzyszenie Amicus	<i>Senior z młodym w realu i na portalu</i>
4	Mazurska Szkoła Żeglarstwa	<i>Sprawni Żeglarze</i>
5	Fundacja "Skawińskie Centrum Wolontariatu"	<i>Skawiniacy w siedmiomilowych butach</i>
6	Stowarzyszenie Przyjaciół Wsi Sędziszowa i Okolic	<i>Wakacje – szansa na ciekawą edukację</i>
7	Fundacja Instytut Kultury Cyfrowej	<i>Nowe media = nowa partycypacja</i>
8	Koło PSOUU W Tczewie	<i>Teatr sztuką bez granic</i>
9	Stowarzyszenie „EMILIA” z Pakosławia	<i>Wiedza, współpraca, sukces.</i>
10	Stowarzyszenie Rozwoju Kultury, Oświaty i Turystyki w Ulanowie	<i>Klub Młodego Podróżnika</i>
11	Stowarzyszenie Pracownia Inspiracji Kulturalnych	<i>Bajkowa pracownia</i>
12	Fundacja „Pracownia Jutr”	<i>Respect ON – działania obywatelskie na rzecz Osób Niepełnosprawnych</i>
13	Ząbkowicki Klub Karate Kyokushin (ZKKK)	<i>Od aktywności ruchowej do aktywności społecznej</i>
14	Fundacja ad vocem	<i>Umiejętność rozpoznawania i reagowania na dramat dziecka krzywdzonego</i>
15	Fundacja NADAKTYWNI	<i>Reja Gdynia jako miejsce wspierania i sieciowania gdyńskiego III sektora</i>
16	Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Gminy Chojnice Akolada	<i>Mają jeszcze wiele do zaoferowania</i>
17	Stowarzyszenie Kobiet Gminy Hrubieszów – Polskie Kwiaty	<i>Młodzi – Aktywni – Skuteczni</i>
18	Podkarpackie Stowarzyszenie Turystyczno-Sportowe	<i>Razem na sportowo</i>
19	Centrum Edukacji i Wsparcia "RES-GEST"	<i>Głusi na wybory.</i>
20	Janowskie Stowarzyszenie Niesienia Pomocy HUMANUS	<i>Przedsiębiorczo i społecznie w powiecie janowskim</i>
21	Zabrzańskie Stowarzyszenie na Rzecz Profilaktyki i Pomocy Rodzinie Droga	<i>Młodzi Gniewni kręcą film</i>

22	Stowarzyszenie Rozwoju Ziemi Tyszowieckiej	<i>Wspólne działania możliwościami rozwoju</i>
23	Fundacja Wsparcia Psychospołecznego Zielona Przystań	<i>PRYZYSTANEK: ZIELONA PRYZYSTAŃ 2014</i>
24	Stowarzyszenie Turystyki Wiejskiej „Słowiniec”	<i>Być Eko</i>
25	Polskie Stowarzyszenie Ludzi Cierpiących na Padaczkę Oddział Łódzki	<i>Sprawna terapia jako forma ograniczenia wykluczenia społecznego osób niepełnosprawnych</i>
26	Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Kutnowskiej	<i>Kutno miasto róż – chcę tu być!</i>
27	Stowarzyszenie „NASZA GALERIA”	<i>Wymalować swoje marzenia</i>
28	SALTROM Salezjański Ruch Troski Młodzież, Stowarzyszenie Lokalne Salezjańskiej Organizacji Sportowej Rzeczypospolitej Polskiej SL SALOS RP	<i>Salezjańskie Lato 2014</i>
29	Stowarzyszenie Odnowy Obszarów Wiejskich „Wieś i Europa”	<i>Jak odpowiedzialnie korzystać ze środowiska</i>
30	Stowarzyszenie Współpracy Polska-Rosja	<i>Wzmocnienie potencjału organizacyjnego Stowarzyszenia Współpracy Polska - Rosja</i>
31	Stowarzyszenie Kolejarz	<i>I koła turkocą, i puka i stuka – historia w kolei zaklęta</i>
32	Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Społecznego „Młodzi dla Brodnicy”	<i>A mury runą</i>
33	Stowarzyszenie Lokalne Salezjańskiej Organizacji Sportowej przy Parafii św. Teresy w Łodzi	<i>ZiP – Zdolni i Przedsiębiorczy</i>
34	Inicjatywa Stowarzyszenia Pomocy Osobom Niepełnosprawnym i Autystycznym „SPONiA-Węgrów”	<i>Otwarte drzwi</i>
35	Chrześcijańskie Stowarzyszenie Dobroczynne	<i>Obywatel w obiektywie – mam prawo wiedzieć</i>
36	Stowarzyszenie „Ceramika bez granic”	<i>Moje Miejsce II</i>
37	Stowarzyszenie Lokalna Grupa Rybacka Bielska Kraina	<i>Aktywizacja organizacji pozarządowych i ich członków, związanych z rybactwem</i>
38	Fundacja CEKIN Społeczeństwo – Kultura – Przedsiębiorczość	<i>Akademia Młodych Liderów Społecznych</i>
39	Obywatelski Instytut Monitoringu i Rekomendacji sp. z o.o.	<i>Uniwersytet Obywatelski w Gminie Czarnków</i>
40	Ogólnopolska Federacja Organizacji Pozarządowych	<i>DZIAŁAMY DLA ODMIANY</i>
41	Fundacja Zmian Społecznych „Kreatywni”	<i>Wstawaj i działaj. Sąsiedzka recepta na silną społeczność</i>
42	Stowarzyszenie „Leśna Ławszowa”	<i>Ławszowa – Leśna wieś nad Kwisą.</i>
43	Centrum Promocji i Rozwoju Inicjatyw Obywatelskich PISOP	<i>Wielkopolska Wiara Aktywnie Działa!</i>
44	Fundacja Bonum et Sapientia	<i>My, Wy i Oni = wspólna sprawa = wspólna Europa</i>
45	Stowarzyszenie Aktywni	<i>Inkubujemy Wspólnoty Gruntowe II</i>

46	Stowarzyszenie Szkoła Sztuk Walki i Samoobrony KOBRA	<i>Od bierności do aktywności</i>
47	Forum Rozwoju Inicjatyw Lokalnych	<i>Lasy dla życia – rekreacja i rehabilitacja osób niepełnosprawnych</i>
48	Stowarzyszenie Media Dizajn	<i>REkreacja. Profesjonalny Menedżer Społeczny</i>
49	Świętokrzyskie Stowarzyszenie Niepełnosprawnym „RADOŚĆ” w Godowie	<i>Radość dla pokoleń</i>

III.4.2. Integracja działań MRPiPS

W dniu 14 stycznia 2015 r. odbyło się spotkanie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z przedstawicielami ciał opiniodawczo-doradczych Ministra. W spotkaniu wzięli udział przedstawiciele Rady Działalności Pożytku Publicznego, Rady Rynku Pracy, Rady Pomocy Społecznej, Krajowej Rady Konsultacyjnej ds. Osób Niepełnosprawnych, Rady ds. Polityki Senioralnej, Polskiej Rady Języka Migowego oraz Rady ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych. W ramach dyskusji zdiagnozowano potrzebę horyzontalnego spojrzenia na problemy, którymi zajmuje się Ministerstwo oraz podkreślano potrzebę wnoszenia się ponad interesy poszczególnych typów organizacji.

Spotkanie to stanowiło początek, przewidzianego w Programie współpracy, procesu cyklicznych spotkań przedstawicieli tych ciał. Podczas tych spotkań omawiane będą najważniejsze działania realizowane przez każdą z rad oraz będzie miała miejsce dyskusja nt. potrzeb, najbardziej pilnych decyzji i rozwiązań z zakresu działań MRPiPS: praca, rodzina, zabezpieczenie społeczne.

Integracji wewnętrznej struktur MRPiPS służy także szereg zespołów eksperckich powoływanych Zarządzeniami Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, w celu realizacji różnorodnych zadań Ministra. W 2015 r. były to następujące zarządzenia:

- zarządzenie z dnia 8 stycznia 2015 r. w sprawie powołania Komisji Konkursowej do spraw opiniowania ofert złożonych w edycji 2015 otwartego konkursu ofert w ramach Rządowego Programu na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014–2020;
- zarządzenie z dnia 28 stycznia 2015 r. w sprawie powołania Zespołu Doradczego do spraw Wdrażania Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020;
- zarządzenie z dnia 9 lutego 2015 r. w sprawie utworzenia Zespołu do spraw realizacji projektu *System ulg i bonifikat skierowanych do rodzin wielodzietnych certyfikowany spersonalizowaną bezpieczną Kartą Dużej Rodziny*;
- zarządzenie z dnia 4 marca 2015 r. w sprawie powołania Komisji Konkursowej w celu opiniowania ofert złożonych w ramach otwartego konkursu ofert w Programie „Świetlica – Dzieci – Praca” na rzecz wsparcia dziecka i rodziny w gminie w latach 2011 – 2015 – edycja 2015 r.;
- zarządzenie z dnia 4 marca 2015 r. w sprawie powołania Komisji Konkursowej w celu opiniowania ofert złożonych w ramach otwartego konkursu ofert *Targi Aktywnych Form Pomocy – edycja 2015 r.*;

- zarządzenie z dnia 4 marca 2015 r. w sprawie powołania Komisji Konkursowej w celu opiniowania ofert złożonych w ramach otwartego konkursu ofert *Gminne programy aktywizacji społeczno- zawodowej na rzecz budownictwa socjalnego – edycja 2015 r.*;
- zarządzenie z dnia 12 marca 2015 r. w sprawie powołania Komisji konkursowej w celu opiniowania ofert złożonych w ramach otwartego konkursu ofert – *Konkurs Inicjatyw Organizacji Pozarządowych w 2015 r.*;
- zarządzenie z dnia 27 marca 2015 r. zmieniające zarządzenie w sprawie powołania Zespołu do Spraw Oceny Skutków Regulacji;
- zarządzenie z dnia 27 marca 2015 r. w sprawie powołania Komisji Konkursowej w celu opiniowania ofert złożonych w ramach otwartego konkursu ofert *Program wspierający powrót osób bezdomnych do społeczności - edycja 2015 r.*;
- zarządzenie z dnia 27 marca 2015 r. w sprawie powołania Komisji Konkursowej w celu opiniowania ofert złożonych w ramach otwartego konkursu ofert *Oparcie społeczne dla osób z zaburzeniami psychicznymi - edycja 2015 r.*;
- zarządzenie z dnia 2 kwietnia 2015 r. w sprawie powołania Komisji Konkursowej w celu opiniowania ofert złożonych w ramach otwartego konkursu ofert *Podmiot zatrudnienia socjalnego partnerem Ośrodka Pomocy Społecznej i Powiatowego Urzędu Pracy w realizacji kontraktów socjalnych – edycja 2015 r.*;
- zarządzenie z dnia 25 czerwca 2015 r. w sprawie powołania Komisji Konkursowej do spraw opiniowania ofert złożonych w Edycji 2015 otwartego konkursu ofert w ramach *Programu Wieloletniego Senior-Wigor na lata 2015-2020*;
- zarządzenie z dnia 24 lipca 2015 r. w sprawie powołania Zespołu monitorującego Gwarancje dla młodzieży;
- zarządzenie z dnia 24 lipca 2015 r. w sprawie powołania Komisji Konkursowej w celu opiniowania ofert złożonych w ramach otwartego konkursu ofert *Konwent Centrów i Klubów Integracji Społecznej – edycja 2015 r.*;
- zarządzenie z dnia 24 lipca 2015 r. zmieniające zarządzenie w sprawie powołania Komitetu Sterująco-Monitorującego Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2014–2020;
- zarządzenie z dnia 11 sierpnia 2015 r. w sprawie powołania Komisji Oceny Ofert złożonych w konkursie na wybór organizacji partnerskich o zasięgu ogólnopolskim lub ponadregionalnym do Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014–2020;
- zarządzenie z dnia 8 października 2015 r. zmieniające zarządzenie w sprawie powołania Zespołu monitorującego Gwarancje dla młodzieży;
- zarządzenie z dnia 14 października 2015 r. zmieniające zarządzenie w sprawie powołania Zespołu Doradczego do spraw Wdrażania Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014–2020;
- zarządzenie z dnia 22 października 2015 r. zmieniające zarządzenie w sprawie utworzenia Zespołu do spraw realizacji projektu *System ulg i bonifikat skierowanych do rodzin wielodzietnych certyfikowany spersonalizowaną bezpieczną Kartą Dużej Rodziny*;
- zarządzenie z dnia 22 października 2015 r. zmieniające zarządzenie w sprawie powołania grupy roboczej do spraw prac nad perspektywą finansową Unii Europejskiej 2014-2020;

- zarządzenie z dnia 31 grudnia 2015 r. zmieniające zarządzenie w sprawie powołania Komitetu Akredytacyjnego do spraw systemu akredytacji oraz standardów usług i działania ośrodków wsparcia ekonomii społecznej.

III.4.3. Funkcjonowanie ciał opiniodawczo-doradczych

Funkcjonowanie ciał opiniodawczo-doradczych Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej stanowi wartość dodaną w procesie tworzenia, realizacji i monitorowania polityk publicznych. Pozwala na optymalizowanie procesu decyzyjnego i umożliwia włączenie w ten proces wszystkich zainteresowanych stron. Z punktu widzenia Ministerstwa istotne jest konsultowanie proponowanych rozwiązań z osobami zasiadającymi w tych ciałach, które posiadają wysokie kompetencje, niezbędne w procesie tworzenia dokumentów charakteryzujących się najwyższą jakością. Opracowane w ten sposób dokumenty tworzone są w procesie partycypacyjnym. Dzięki temu są one bardziej wiarygodne w odbiorze społecznym i cieszą się niewątpliwie większą akceptacją społeczną.

Rada Działalności Pożytku Publicznego

Rada Działalności Pożytku Publicznego jest organem opiniodawczo-doradczym ministra właściwego ds. zabezpieczenia społecznego powołanym na podstawie UDPPiW.

Rada Działalności Pożytku Publicznego IV kadencji została powołana decyzją Ministra Pracy i Polityki Społecznej w dniu 28 czerwca 2012 r. Składała się z 20 członków: 5 przedstawicieli organów administracji rządowej i jednostek im podległych lub przez nie nadzorowanych; 5 przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego oraz 10 przedstawicieli organizacji pozarządowych, związków i porozumień organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 UDPPiW.

W 2015 r. do dnia 27 czerwca, w którym Rada IV kadencji zakończyła swoje prace, odbyły się 4 posiedzenia plenarne. W 2015 r. odbyło się również 21 spotkań zespołów problemowych oraz 2 spotkania pozarządowej strony Rady z przedstawicielami organizacji pozarządowych

W 2015 r. odbyły się także 4 dodatkowe spotkania zorganizowane lub współorganizowane przez Radę, tj.:

- spotkanie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z przedstawicielami wszystkich ciał opiniodawczo-doradczych Ministra współorganizowane przez Radę (14 stycznia 2015 r.);
- międzynarodowa konferencja na temat roli sektora non-profit w świadczeniu usług społecznych użyteczności publicznej współorganizowana przez Radę wspólnie z Europejskim Komitetem Ekonomiczno-Społecznym (EKES) (11-12 marca 2015 r.);
- konferencja pn. *Pracownik młodzieżowy, czyli system szkolenia w Polsce osób do pracy z młodzieżą* zorganizowana przez Zespół ds. polityki na rzecz młodzieży (29 kwietnia 2015 r.);
- Forum Dialogu Obywatelskiego (25 czerwca 2015 r.).

Główne tematy posiedzeń, ustalenia, problemy RDPP IV kadencji:

1. Inicjatywy na rzecz wzmocnienia roli dialogu obywatelskiego w kontekście projektu ustawy o Radzie Dialogu Społecznego i innych instytucjach dialogu społecznego, w tym organizacja w dniu 25 czerwca 2015 r. Forum Dialogu Obywatelskiego.

2. Prace nad projektem nowelizacji UDPPiW.
3. Nadzór Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej nad organizacjami pożytku publicznego.
4. Projekt rozporządzenia w sprawie oferty, ramowego wzoru umowy i sprawozdania z wykonania zadania publicznego.
5. Problemy podatkowe organizacji.
6. Praca nad dokumentem *Kodeks Dobrych Praktyk Organizacji Pożytku Publicznego*.
7. Projekt ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej oraz edukacji prawnej społeczeństwa.
8. Kwestia przeznaczenia środków pozostałych po zaspokojeniu roszczeń spadkobierców i następców prawnych zmarłych właścicieli kont bankowych na realizację zadań publicznych poprzez działalność pożytku publicznego.
9. Kwestia uruchomienia funduszy na działania organizacji pozarządowych i podmiotów zrównanych w ramach środków pomocowych z Europejskiego Obszaru Gospodarczego dla krajów nowej EU na okres 2014-2019.
10. Przeprowadzenie procedury wyborów i rekomendacje przedstawicieli do komitetów monitorujących programy operacyjne 2014-2020 i innych gremiów.
11. Wytyczne Ministra Infrastruktury i Rozwoju w zakresie szczegółowego opisu osi priorytetowych krajowych i regionalnych programów operacyjnych na lata 2014-2020.
12. Projekt wytycznych w zakresie realizacji przedsięwzięć z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego w obszarze rynku pracy na lata 2014-2020 przedstawionych przez Ministra Infrastruktury i Rozwoju.
13. Wyrażanie opinii ws. innych projektów aktów prawnych, dokumentów strategicznych i pism, które wpłynęły do Rady.

Rada Działalności Pożytku Publicznego V kadencji, stosownie do art. 36 UDPPiW, składa się z co najmniej 20 członków, w tym z: przedstawicieli organów administracji rządowej i jednostek im podległych lub przez nie nadzorowanych; przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego oraz przedstawicieli organizacji pozarządowych, związków i porozumień organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 UDPPiW. Przedstawiciele organizacji pozarządowych, związków i porozumień organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 UDPPiW stanowią co najmniej połowę składu Rady.

Rada Działalności Pożytku Publicznego V kadencji została powołana decyzją Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w dniu 8 października 2015 r. W jej skład weszło 24 członków: 5 ze strony rządowej, 5 z samorządowej oraz 14 ze strony pozarządowej. Otwarta nadal jest możliwość poszerzenia składu Rady o kolejnych członków.

Główne tematy posiedzeń, ustalenia, problemy RDPP V kadencji:

1. Projekty rozporządzeń Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie gospodarki finansowej Funduszu Wspierania Organizacji Pożytku Publicznego; w sprawie wzorów ofert i ramowych wzorów umów dotyczących realizacji zadań publicznych oraz wzorów sprawozdań z wykonania tych zadań; w sprawie uproszczonego wzoru oferty i uproszczonego wzoru sprawozdania z realizacji zadania publicznego oraz w sprawie treści, formy oraz sposobu zamieszczenia informacji o finansowaniu lub współfinansowaniu promocji z 1% podatku dochodowego od osób

fizycznych oraz informacji dotyczącej wyboru przez podatników podatku dochodowego od osób fizycznych organizacji pożytku publicznego, w programach komputerowych służących do wypełnienia zeznań podatkowych.

2. Projekt rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 29 września 2015 r. w sprawie prowadzenia uproszczonej ewidencji przychodów i kosztów przez niektóre organizacje pozarządowe oraz stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego.
3. Wskazanie przedstawicieli organizacji pozarządowych do udziału w pracach Komitetu Sterującego ds. koordynacji interwencji Europejskiego Funduszu Inwestycji Strategicznych (EFIS) w sektorze zdrowia; do składu Grupy Roboczej ds. Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich oraz wyznaczenie nowego zastępcy członka Komitetu monitorującego Program Operacyjny Polska Cyfrowa, będącego przedstawicielem organizacji pozarządowej działającej na rzecz ochrony środowiska.

Rada Rynku Pracy

Rada Rynku Pracy jest organem opiniodawczo-doradczym ministra właściwego do spraw pracy w sprawach polityki rynku pracy. Została utworzona w miejsce Naczelnej Rady Zatrudnienia, na mocy przepisów znowelizowanej ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, która obowiązuje od 27 maja 2014 r. W 2015 roku odbyły się cztery posiedzenia Rady Rynku Pracy na których omówiono następujące tematy:

- prezentacja perspektyw polityki rynku pracy do 2020 roku;
- ocena funkcjonowania Krajowego Funduszu Szkoleniowego w 2014 roku;
- zatrudnienie terminowe – sposób realizacji dyrektywy 99/70 w sprawie zatrudnienia na czas określony;
- informacja o stanie zaawansowania prac związanych z uruchomieniem konkursu centralnego w ramach *Gwarancji dla Młodzieży* w 2015 roku;
- efektywność działań aktywizujących realizowanych przez powiatowe urzędy pracy w ramach programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej w 2014 roku;
- sprawozdanie z wykonania planu finansowego Funduszu Pracy oraz Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych w 2014 roku oraz plan finansowy na 2016 rok;
- projekt Programu Rozwoju Publicznych Służb Zatrudnienia do 2018 roku;
- skuteczność kontroli legalności zatrudnienia w Polsce;
- sprawozdanie roczne z realizacji Krajowego Planu Działań na rzecz Zatrudnienia na lata 2012-2014 za rok 2014;
- prezentacja systemów informatycznych funkcjonujących w obszarze rynku pracy;
- informacja dotycząca przygotowania do aktywizacji zawodowej uchodźców w związku z unijnym programem relokacji i przesiedleń cudzoziemców.

W posiedzeniach RRP, jako – nie będący członkiem Rady, stały przedstawiciel sektora organizacji pozarządowych, zajmujących się problematyką rynku pracy, uczestniczyła Pani Agata Gawska.

Rada Pomocy Społecznej

Organ opiniodawczo-doradczy ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego w sprawach pomocy społecznej. Działa na podstawie przepisów ustawy o pomocy społecznej oraz rozporządzenia wydanego w oparciu o delegację ustawową. Składa się z nie więcej niż 20 osób reprezentujących jednostki organizacyjne pomocy społecznej, jednostki samorządu terytorialnego, wojewodów, organizacje społeczne i zawodowe, kościoły i inne związki wyznaniowe oraz środowiska naukowe.

W roku 2015 Rada Pomocy Społecznej VII Kadencji w pełnym składzie obradowała jeden raz (18.09.2015 r.). Na posiedzeniu Rada wniosowała o dofinansowanie zadań asystentów rodziny wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Omawiano także zmiany w ustawie o pomocy społecznej, w zakresie projektu socjalnego, ośrodków wsparcia, bezdomności, superwizji, bezpieczeństwa pracowników socjalnych (asysta policji). Debatowano także nt. zmian w ustawie o samorządzie gminnym, o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz ustawie o zatrudnieniu socjalnym. Omówiono również założenia Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 (PO WER) w odniesieniu do ubóstwa, wykluczenia i integracji społecznej. Przedstawiono także członkom Rady konieczność zmian przepisów prawnych dotyczących funkcjonowania domów pomocy społecznej w kontekście Krajowego Mechanizmu Prewencji – Raportu Rzecznika Praw Obywatelskich.

Ponadto na dodatkowym posiedzeniu w dniach 5-6 października 2015 r. wyłoniona spośród członków Rady Komisja ds. oceny wniosków o przyznanie nagród Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej za wybitne, nowatorskie rozwiązania w zakresie pomocy społecznej, oceniła 139 wniosków i rekomendowała laureatów nagród i wyróżnień.

Jednym z członków Rady Pomocy Społecznej jest Pani Bożenna Piotrowicz, reprezentująca Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Zgierzu.

Rada do spraw Polityki Senioralnej

Jest to organ pomocniczy ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego działający na podstawie Zarządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 lutego 2013 r. w sprawie powołania Rady do spraw Polityki Senioralnej. Obsługą Rady zajmuje się Departament Polityki Senioralnej. W 2015 r. odbyły się dwa posiedzenia Rady.

Do jej prac zostali zaproszeni przedstawiciele ministerstw oraz centralnych organów administracji publicznej, jak również przedstawiciele organizacji jednostek samorządu terytorialnego, organizacji trzeciego sektora i eksperci, także działacze ruchu Uniwersytetów Trzeciego Wieku, wydelegowani do prac w Radzie. Założony kształt Rady jest odzwierciedleniem jej konsultacyjnego i opiniodawczego charakteru. Głównym efektem dotychczasowych prac Rady stało się wypracowanie założeń długofalowej polityki senioralnej państwa.

Rozwój polityki senioralnej, w tym wsparcia działań wspierających i zapewniających godziwe starzenie się w dobrym zdrowiu i niezależności, nie byłby możliwy bez przyjętego przez Radę Ministrów tzw. pakietu dla seniorów w dniu 24 grudnia 2013 r.

W skład Rady wchodzi: Przewodniczący i Zastępca Przewodniczącego Rady, Sekretarz Rady, pracownicy Departamentu Polityki Senioralnej, przedstawiciele członków Rady Ministrów, kierowników centralnych urzędów administracji rządowej oraz pozostałych

organów władzy państwowej jak również osoby wyróżniające się wiedzą i doświadczeniem w kwestiach polityki senioralnej, w tym przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego, organizacji pozarządowych oraz podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 UDPPiW, organizacji pracodawców oraz związków zawodowych, uczelni i instytucji badawczych.

Do zadań Rady do spraw Polityki Senioralnej należy:

- 1) monitorowanie opracowywania oraz realizacji programów polityki senioralnej w Polsce;
- 2) opiniowanie projektów programów kierowanych do osób starszych oraz innych instrumentów wsparcia osób starszych na lata 2014–2020;
- 3) opiniowanie projektowanych przez Departament Polityki Senioralnej rozwiązań na rzecz rozwoju systemu wsparcia osób starszych.

Podczas spotkania w dniu 6 maja 2015 r. zastanawiano się nad miejscem seniorów w projektowanym dokumencie pn. *Narodowy Program Zdrowia na lata 2016-2020*. Poruszano również kwestie *Programu wieloletniego Senior-WIGOR na lata 2015-2020*, planowanych działań MRPiPS mających wpływ na politykę senioralną w 2015 roku, podsumowano wyniki otwartego konkursu ofert w ramach *Rządowego Programu na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014–2020 – Edycja 2015*, omówiono rolę Rady Seniorów, dobre praktyki, strategię budowania Rad Seniorów.

Podczas spotkania w dniu 20 października 2015 r. zaprezentowano raport pt. *Stan obecny i przyszłość opieki długoterminowej w starzejącej się Polsce*, sprawozdanie z realizacji *Rządowego Programu na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014 - 2020* za rok 2014, omówiono realizację *Programu wieloletniego Senior – WIGOR na lata 2015-2020* Edycja 2015. Przedstawiono także propozycję zmiany zarządzenia zmieniającego zarządzenie w sprawie powołania Rady do spraw Polityki Senioralnej.

Krajowa Rada Konsultacyjna do Spraw Osób Niepełnosprawnych

Jest organem doradczym Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych stanowiącym forum współdziałania na rzecz osób niepełnosprawnych, organów administracji rządowej, samorządu terytorialnego oraz organizacji pozarządowych. W 2015 roku odbyły się dwa posiedzenia Rady. W dniu 3 lutego 2015 r. tematem wiodącym było wypracowanie uwag do projektu *Wytycznych w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020*. Podjęto Uchwałę Nr 1/2015 w sprawie przyjęcia uwag do Wytycznych w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków EFS i EFRR na lata 2014 -2020. Na posiedzeniu Rady w dniu 23 czerwca 2015 roku członkowie KRKON omawiali nowelizację ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych i rekomendowali nowe jej zapisy, w szczególności odnoszące się do art. 22 ww. ustawy. Podsumowano także 4-letnią działalność Rady. Z dniem 30 września 2015 roku Krajowa Rada Konsultacyjna do Spraw Osób Niepełnosprawnych zakończyła V kadencję działalności.

Rada Konsultacyjna do spraw Realizacji Rządowego Programu „Solidarność pokoleń. Działania dla zwiększenia aktywności zawodowej osób w wieku 50+”

Rada została powołana Zarządzeniem nr 39 Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 16 grudnia 2014 r., jako organ pomocniczy Ministra.

Do zadań Rady należy monitorowanie realizacji Rządowego Programu *Solidarność pokoleń. Działania dla zwiększenia aktywności zawodowej osób w wieku 50+* (Program 50+) oraz zgłaszanie propozycji zmian do programu.

W skład Rady wchodzi osoby wyróżniające się wiedzą i doświadczeniem w kwestiach zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób w wieku powyżej 50. roku życia reprezentujące urzędy administracji rządowej, jednostki (oraz ich związki) samorządu terytorialnego, organizacje pozarządowe, związki i porozumienia tych organizacji oraz podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 UDPPiW, organizacje pracodawców oraz związki zawodowe, publiczne służby zatrudnienia, uczelnie i instytucje badawcze.

I posiedzenie Rady Konsultacyjnej odbyło się w dniu 27 marca 2015 r. i dotyczyło przyjęcia regulaminu przez wszystkich członków, prezentacji dotychczasowej realizacji Programu 50+ oraz dyskusji nad sposobem koordynacji Programu.

W ramach realizacji Programu 50+ w 2015 r. zorganizowano cykl 4 konferencji regionalnych *Jak skutecznie wspierać? Dobre praktyki w zakresie aktywizacji zawodowej osób w wieku 50+* i konferencję podsumowującą *Jak efektywnie aktywizować zawodowo na rynku pracy osoby w wieku 50+*, których celem było zwrócenie uwagi, potencjalnych realizatorów różnych form wsparcia osób 50+ na rynku pracy, na wagę tego problemu i trudności z tym związane. Członkowie Rady Konsultacyjnej brali czynny udział w konferencjach, prowadzili lub byli uczestnikami paneli dyskusyjnych.

Polska Rada Języka Migowego

Jest organem doradczym ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego stanowiącym forum współpracy na rzecz osób niesłyszących i niedosłyszących przedstawicieli organów administracji rządowej, samorządu terytorialnego i organizacji pozarządowych. W 2015 r. odbyło się osiem posiedzeń Polskiej Rady Języka Migowego. W 2015 r. Rada podjęła pięć uchwał w sprawie rekomendacji zmian ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o języku migowym i innych środkach komunikowania się oraz jedną w sprawie zmian legislacyjnych dotyczących utworzenia zawodu tłumacza migowego przysięgłego. Ponadto Rada prowadzi intensywne prace nad opracowaniem systemu certyfikowania tłumaczy i wykładowców języka migowego.

III.5. Partycypacyjne tworzenie systemowych i programowych rozwiązań dotyczących problemów społecznych.

III.5.1. Wzajemne informowanie się o najistotniejszych przedsięwzięciach poprzez wykorzystanie dostępnych kanałów komunikacji, umożliwiającą wspólną ich realizację bądź uczestnictwo – zespoły problemowe

Zespół Monitorujący ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

Minister Pracy i Polityki Społecznej dokonał w 2014 r. wyboru Członków Zespołu Monitorującego do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie – II kadencji w związku z rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 28 stycznia 2011 r. w sprawie Zespołu Monitorującego do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, które jest wypełnieniem upoważnienia zawartego w art. 10f ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. W skład Zespołu wchodzi przedstawiciele urzędów centralnych, jednostek samorządu terytorialnego oraz organizacji pozarządowych.

Zespół Monitorujący do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie jest organem opiniodawczo-doradczym ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego. W 2015 r. (do dnia 30.09.2015 r.) odbyły się dwa posiedzenia, w tym jedno dwudniowe Zespołu.

Podczas posiedzenia w dniu 1 kwietnia 2015 r. omówiono prezentację projektu *System Monitorowania, Analizy Ryzyka i Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie „MONALIZA”* przez przedstawicieli z Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego – Państwowego Zakładu Higieny oraz instytutu badawczego Naukowej i Akademickiej Sieci Komputerowej.

Ponadto omówiono projekt *Monitorowanie losów dziecka – standard postępowania pracowników socjalnych – narzędzie służące ochronie dzieci przed przemocą w rodzinie* oraz wyniki badań przeprowadzonych na zlecenie Ministerstwa Pracy Polityki Społecznej w 2014 r. *Diagnoza i porównanie skali zjawiska przemocy w rodzinie oraz ocena efektywności działań podejmowanych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie*. Badania realizowane w ramach Projektu Predefiniowanego. *Rodzina polska wolna od Przemocy* dla Programu Operacyjnego PL 14 *Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i przemocy ze względu na płeć*, współfinansowanego ze środków Norweskiego Mechanizmu Finansowego (NMF) na lata 2009-2014.

Natomiast, posiedzenie Zespołu w dniach 28-29 maja 2015 r. poświęcone było w całości ocenie wniosków w ramach Programu Osłonowego *Wspieranie Jednostek Samorządu Terytorialnego w Tworzeniu Systemu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie*.

Zespół ds. Rozwiązań Systemowych w Zakresie Ekonomii Społecznej

Zgodnie z przyjętym przez Radę Ministrów w dniu 12 sierpnia 2014 r. Krajowym Programem Rozwoju Ekonomii Społecznej (KPRES) kontynuację prac Zespołu ds. Rozwiązań Systemowych w Zakresie Ekonomii Społecznej (powołanego zarządzeniem Prezesa Rady Ministrów nr 141 z dnia 15 grudnia 2008 r.) stanowi Krajowy Komitet Rozwoju Ekonomii Społecznej.

Skład i formuła Komitetu zostały określone w Zarządzeniu nr 7 Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 27 lutego 2015 r. w sprawie powołania Krajowego Komitetu Rozwoju Ekonomii Społecznej oraz Zarządzeniu Nr 32 Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 września 2015 r. zmieniającym zarządzenie w sprawie powołania Krajowego Komitetu Rozwoju Ekonomii Społecznej.

Komitet jest organem pomocniczym Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej i stanowi instytucjonalizację dialogu obywatelskiego w dziedzinie ekonomii społecznej, umożliwiając tworzenie rozwiązań w sposób partycypacyjny, porozumieniu z teoretykami i praktykami, reprezentującymi administrację rządową i samorządową, sektor ekonomii społecznej, środowiska naukowe, partnerów społecznych, instytucje finansowe, przyczyniając się do społecznej legitymizacji wdrażanych rozwiązań.

Komitet odpowiedzialny będzie m.in. za: zapewnienie spójności działań w zakresie ekonomii społecznej na poziomie krajowym i regionalnym, poszukiwanie rozwiązań innowacyjnych, będących odpowiedzią na zmieniające się otoczenie lub nowe potrzeby sektora ekonomii społecznej, opracowywanie i opiniowanie rozwiązań strategicznych, programowych, legislacyjnych i finansowych, mających na celu rozwój sektora ekonomii społecznej, inicjowanie zmian, nadzorowanie realizacji, monitorowanie oraz udział w okresowych ewaluacjach wdrażania KPRES, rekomendowanie kandydatów na przedstawicieli sektora ekonomii społecznej m.in. do ciał konsultacyjnych itp.

W dniu 8 października 2015 r. powołany został skład Komitetu.

Zespół ds. wdrażania Działania 5.4 Priorytetu V PO KL

Do zadań Zespołu należy w szczególności: monitorowanie realizacji oraz wymiana informacji na temat wdrażania Działania 5.4 PO KL pomiędzy administracją rządową (MRPiPS i MR), a przedstawicielami organizacji pozarządowych, opracowanie propozycji strategii wdrażania Działania 5.4 na cały okres programowania oraz wypracowanie propozycji zapisów do Planu Działania dla Priorytetu V Działania 5.4 PO KL dla IW (IP2).

Odbyło się jedno posiedzenie Zespołu ds. Wdrażania Działania 5.4 PO KL. Przedmiotem posiedzenia było podsumowanie konkursu nr DWF_5.4.2_8_2011 na projekty innowacyjne testujące: *Wspieranie rozwoju narzędzi związanych z kontraktowaniem usług społecznych (outsourcing) przez administrację publiczną*. Zaprezentowano również wybrane produkty finalne opracowane w ramach konkursu DWF_5.4.2_8_2011.

Komitet Sterująco-Monitorujący Programu FIO 2014-2020

Komitet Sterująco-Monitorujący Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2014-2020, jest kolegialnym ciałem powoływanym przez Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, którego zadaniem jest czuwanie nad efektywnością i jakością wdrażania Programu. W skład Komitetu wchodzi przedstawiciele organizacji pozarządowych, administracji rządowej i samorządowej oraz Kancelarii Prezydenta. Najważniejsze funkcje Komitetu zostały określone w Programie. Należą do nich m.in.:

- 1) określanie priorytetowych działań Programu FIO;
- 2) rekomendowanie zmian dotyczących alokacji środków przewidzianych na poszczególne Priorytety Programu FIO;
- 3) określanie kryteriów strategicznych oraz współdecydowanie o tematyce podejmowanych działań o charakterze systemowym i programowym;
- 4) okresowe kontrolowanie postępu w zakresie osiągania szczegółowych celów, określonych w Programie FIO na podstawie informacji przedkładanych przez Instytucję Zarządzającą;
- 5) przedkładanie Instytucji Zarządzającej propozycji zmian Programu FIO ułatwiających realizację jego celów.

Komitet zebrał się w 2015 roku jedenastokrotnie. Przedmiotem jego prac było m.in. zatwierdzenie projektu regulaminu konkursu FIO 2016 oraz akceptacja zmian w regulaminie konkursu FIO 2017. Członkowie Komitetu dyskutowali nad przyjęciem i zatwierdzeniem kryteriów strategicznych, zarówno na rok 2016 jak i 2017. Podjęto rozstrzygnięcia odnośnie tematów omawianych na posiedzeniach Komitetu dotyczących:

- formuły wsparcia działań strażniczych i rzeczniczych w FIO,
- ustalenia tematów w Komponentcie Działań Systemowych (KDS),
- ustalenia tematów w Komponentcie Tematycznym w Priorytecie 1.

Ponadto na posiedzeniach Komitetu prezentowane były regulacje obowiązujące w konkursie FIO 2014 oraz podsumowano pierwszą edycję konkursów przeprowadzonych przez operatorów regionalnych. Dodatkowo przedstawione zostały doświadczenia organizacji realizujących projekty w ramach Komponentu Działań Systemowych w konkursach FIO 2014, FIO 2015 i FIO 2016.

Poruszana była również kwestia sformułowanych wcześniej założeń dot. regrantingu w FIO na 2017 r. oraz dyskutowano nad strategią realizacji i stopniem osiągnięcia celów Programu FIO.

Zespół ds. Aktywności Społecznej Młodzieży

W 2014 na mocy Zarządzenia nr 5 Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 lutego 2014 r. powołany został zespół do spraw aktywności społecznej młodzieży. W skład zespołu wchodzi przedstawiciele komórek merytorycznych w MRPiPS oraz członkowie zespołu do spraw polityki na rzecz młodzieży Rady Działalności Pożytku Publicznego. W wybranych posiedzeniach mogli uczestniczyć także przedstawiciele zaproszonych organizacji młodzieżowych. Głównym zadaniem zespołu było opracowanie projektu Programu Aktywności Społecznej Młodzieży. Większość spotkań Zespołu miała miejsce w 2014 r. Natomiast w 2015 roku powstała ostateczna wersja projektu Programu Aktywności Społecznej Młodzieży na 2015 rok, która została przyjęta Zarządzeniem nr 31 Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 27 sierpnia 2015 roku w sprawie przyjęcia Programu Aktywności Społecznej Młodzieży na 2015 r. Program nie był jednak realizowany ze względu na brak zgody Ministerstwa Finansów na wyodrębnienie środków na finansowanie programu.

Zespół do spraw wykonywania postanowień Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych

W 2013 r. na mocy Zarządzenia nr 26 Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 28 sierpnia 2013 r. powołany został Zespół do spraw wykonywania postanowień Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych. W skład Zespołu wchodzi przedstawiciele szesnastu ministerstw zobowiązanych do wdrażania postanowień Konwencji. W posiedzeniach Zespołu mogą uczestniczyć inne osoby niż członkowie Zespołu, w szczególności reprezentujące inne komórki organizacyjne Ministerstwa lub organizacje pozarządowe działające na rzecz osób niepełnosprawnych, zaproszone przez Przewodniczącego Zespołu.

Do zadań Zespołu należy:

1. Wymiana informacji w sprawie działań związanych z wdrażaniem postanowień Konwencji.

2. Wymiana informacji na temat planowanych zmian rozwiązań prawnych dotyczących osób niepełnosprawnych lub mogących mieć wpływ na ich sytuację.
3. Współdziałanie w sprawie przygotowania sprawozdań Rady Ministrów, o których mowa w art. 35 Konwencji, dotyczących realizacji wynikających z niej zobowiązań.

Obsługę organizacyjno-administracyjną Zespołu zapewnia Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych.

W 2015 r. odbyły się trzy posiedzenia Zespołu, podczas których prezentowano działania poszczególnych resortów w następujących obszarach: edukacja osób niepełnosprawnych, dostępność funduszy europejskich w kontekście perspektywy finansowej na lata 2014-2020, zapewnienie osobom niepełnosprawnym udziału w życiu kulturalnym, rekreacji, wypoczynku i sporcie.

Przedstawiciele organizacji pozarządowych zaproszeni przez Przewodniczącego Zespołu brali aktywny udział we wszystkich posiedzeniach Zespołu w 2015 r. Zapraszane były zarówno organizacje przedstawicielskie, np. Polskie Forum Osób Niepełnosprawnych, Polski Związek Głuchych, Polski Związek Niewidomych, Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym, jak i inne organizacje, które prowadzą działania w obszarach omawianych podczas posiedzeń.

Dodatkowo organizacjom pracodawców i pracowników powierzono w 2015 r. działania, promujące Krajowy Fundusz Szkoleniowy. Dofinansowanie MPiPS obejmowało spotkania/seminaria, druk ulotek/broszur, opłacenie artykułów sponsorowanych w prasie branżowej, informacje na branżowych stronach internetowych. Wyniosło ono 74 303,55 zł.

III.5.2. Wzmacnianie partnerstwa publiczno-społecznego

Jedną z wymienionych w art. 5 ust. 2 UDPPiW form współpracy pomiędzy organizacjami pozarządowymi i administracją publiczną jest umowa partnerska określona w art. 28a ust. 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz porozumienia albo umowy o partnerstwie określonych w art. 33 ust. 1 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020.

Partnerstwa takie w MRPiPS zawierane były m.in. na potrzeby realizacji projektów, które opisane są szerzej w rozdziale III.2. niniejszego sprawozdania

Z kolei art. 4 ust. 2 umożliwia złożenie w trybie otwartego konkursu ofert oferty wspólnej na realizację zadania publicznego przez dwie lub więcej organizacje pozarządowe lub podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 UDPPiW. Forma ta (partnerstwo wewnątrzsektorowe) jest wykorzystywana przez organizacje pozarządowe w programach realizowanych w oparciu o przepisy dot. otwartego konkursu ofert np. P FIO czy ASOS. Możliwe jest także w ramach tych programów także partnerstwo nieformalne czy międzysektorowe.

W ramach P FIO w 2015 roku jednym z celów było dalsze wzmacnianie partnerstwa międzysektorowego. Kwestia współpracy organizacji pozarządowych z podmiotami publicznymi oraz prywatnymi została wyeksponowana w karcie oceny ofert. Potencjał partnerów, ich doświadczenie oraz skala zaangażowania w działania projektowe mogły zadecydować o uzyskaniu 10% punktów za ocenę merytoryczną, co ze względu na dużą

konkurencję mogło przesądzać o dofinansowaniu projektu. W rezultacie 58% ofert złożonych przewidywało współpracę z partnerami. Wśród projektów dofinansowanych w mniej niż 20% ofert udział partnerów był marginalny lub nie przewidziano go wcale. Partnerstwo na rzecz realizacji projektu mogło mieć charakter formalny (wymagało zawarcia umowy między partnerem lub oferentem – oferta wspólna) lub nieformalny. W ramach oferty wspólnej złożono 96 ofert, a dofinansowanie otrzymało 14.

Zgodnie z Programem FIO w 2015 r. wzmocniano powiązanie działań organizacji z potrzebami i zasobami społeczności lokalnych. Ten rodzaj współpracy wykraczał poza dotychczasowe rozumienie partnerstwa jako współdziałania wyodrębnionych podmiotów. Zakorzenie działań organizacji w społeczności lokalnej odnosiło się do wielu wymiarów realizacji przedsięwzięć dofinansowanych z FIO począwszy od diagnozy przez oddziaływanie a na wykorzystaniu potencjału skończywszy. Oczekiwanie od zleceniobiorców aktywizacji środowiska lokalnego również zostało odzwierciedlone w karcie oceny merytorycznej.

III.6. Poprawa jakości konsultacji społecznych poprzez stosowanie technik konsultacji, zapewniających aktywny udział obywateli w tym procesie

III.6.1. Wprowadzenie regulacji wewnętrznych w MRPiPS dotyczących konsultacji społecznych

W MRPiPS wdrażano Zarządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 stycznia 2014 r. w sprawie zasad prowadzenia konsultacji publicznych dokumentów opracowywanych w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej.

Zakłada ono, że konsultacje muszą być prowadzone w sposób otwarty i powszechny oraz zapewniający dostęp do konsultowanych projektów dokumentów i możliwość wypowiedzenia się, przy uwzględnieniu zasad: dobrej wiary, powszechności, przejrzystości, responsywności, koordynacji, przewidywalności oraz poszanowania dobra ogólnego.

Konsultacje trwają nie krócej niż 21 dni, a do projektów dokumentów poddawanych konsultacjom dołącza się informację, wskazującą podstawowe reguły przeprowadzanych konsultacji oraz wskazującą ich przedmiot.

Konsultacje społeczne w Ministerstwie odbywają się przy wykorzystaniu różnorodnych form konsultacji. Wykorzystywany jest zarówno Biuletyn Informacji Publicznej, jak i kieruje się dokument do wyselekcjonowanej grupy wyspecjalizowanych w danej tematyce organizacji. Odbywają się spotkania i warsztaty konsultacyjne, a także wykorzystywane są ciała opiniodawczo-doradcze. Wykorzystywane są także dedykowane portale internetowe: www.konsultacje.gov.pl, www.mamzdanie.gov.pl, www.ngo.pl, a także przez portale Ministerstwa: www.mrpisp.gov.pl oraz www.pozytek.gov.pl. Nie jest powszechną praktyką podsumowanie procesu konsultacji raportem z konsultacji społecznych.

III.6.2. Pilotażowe konsultacje 3 wybranych dokumentów – warsztaty oraz konsultacje on-line

W ramach projektu pn. *Synergia – program współpracy MPiPS z organizacjami pozarządowymi na lata 2015-2017* zorganizowano i przeprowadzono warsztat, którego celem

było wypracowanie założeń Programu Resortowego Ekonomia Społeczna zaplanowanego do realizacji w KPRES. Warsztat odbył się 18 maja 2015 r. Zaproszenie skierowano do wszystkich zainteresowanych instytucji i organizacji. Konsultacje przeprowadzono za pośrednictwem stron internetowych: www.konsultacje.gov.pl, www.pozytek.gov.pl, www.ekonomiaspoleczna.pl, www.mamzdanie.org.pl, www.ngo.pl. Ponadto informację o prowadzonych konsultacjach przesłano do organizacji pozarządowych figurujących w bazie organizacji przygotowanej przez Ogólnopolską Federację Organizacji Pozarządowych (OFOP). W ramach konsultacji przygotowanych założeń PRES uwagi zgłosiło 6 organizacji. Łącznie w ramach prowadzonych konsultacji zgłoszono 27 uwag i sugestii dotyczących założeń PRES.

Kolejnym konsultowanym dokumentem w ramach ww. projektu był Kodeks Dobrych Praktyk Organizacji Pożytku Publicznego. W ramach konsultacji społecznych dokument został opublikowany na stronach internetowych: www.pozytek.gov.pl, www.mrpips.gov.pl, www.ngo.pl, www.mamzdanie.org.pl oraz www.konsultacje.gov.pl. Ponadto, dokument został przesłany do 150 organizacji pożytku publicznego, które osiągnęły najwyższy przychód w 2013 r. (źródło informacji: Sprawozdanie opp za rok 2013) oraz organizacji pozarządowych, które znajdują się w bazie organizacji zainteresowanych konsultowaniem dokumentów przygotowanej przez Ogólnopolską Federację Organizacji Pozarządowych (OFOP). W dniu 16 marca 2015 r. odbył się warsztat konsultacyjny. W wyniku konsultacji przeprowadzonych w drodze publikacji dokumentu na stronach i portalach internetowych oraz w drodze jego przekazania w sposób indywidualny (poprzez adresy poczty elektronicznej wybranych organizacji), a także w następstwie warsztatu konsultacyjnego wpłynęły 53 uwagi.

Ponadto w dniu 20 kwietnia 2015 r. odbył się warsztat konsultacyjny z przedstawicielami trzeciego sektora, którego celem było omówienie propozycji zmian Rozporządzenia Ministra Gospodarki Pracy i Polityki Społecznej z dnia 4 sierpnia 2003 r. w sprawie RDPP oraz dyskusja w sprawie sposobów zapewnienia reprezentatywności organizacji pozarządowych w RDPP. Warsztat prowadzony był przez moderatora, który na wstępie przedstawił proponowane zmiany w stosunku do obecnie obowiązujących przepisów. Każda zmiana została szczegółowo omówiona i każdy z uczestników mógł wypowiedzieć się na jej temat.

Dyskusja koncentrowała się wokół następujących tematów:

1. Zapewnienia reprezentacji organizacji pozarządowych w RDPP ze względu na liczbę organizacji działających w danym obszarze.
2. Zapewnienia reprezentacji w RDPP przedstawicieli związków i porozumień organizacji pozarządowych lub podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 UDPPiW.
3. Możliwości bezpośredniego wyboru części przedstawicieli organizacji pozarządowych lub podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 w RDPP przez same organizacje.
4. Zapewnienia reprezentacji organizacji pozarządowych lub podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 UDPPiW w RDPP ze względu na formy prawne (stowarzyszenia, fundacje, ochotnicze straże pożarne, społeczne podmioty wyznaniowe).

III.6.3. Wzmocnienie kompetencji pracowników MPiPS w zakresie konsultacji

W Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej został wskazany przez Ministra, Sekretarz Stanu odpowiedzialny za konsultacje publiczne. Do pełnienia tej funkcji wyznaczony został Sekretarz Stanu, Pełnomocnik Rządu ds. osób niepełnosprawnych.

Do zakresu czynności Sekretarza odpowiedzialnego za konsultacje publiczne, należy w szczególności:

- 1) kształtowanie polityki dotyczącej konsultacji publicznych, w tym określanie kierunków prac związanych z konsultacjami,
- 2) monitorowanie wdrażanych rozwiązań w tym zakresie, w tym wdrożenia Zarządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 stycznia 2014 r. w sprawie zasad prowadzenia konsultacji publicznych dokumentów opracowywanych w MRPiPS,
- 3) koordynowanie prac nad programem współpracy Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z organizacjami pozarządowymi,
- 4) monitorowanie realizacji programu współpracy Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z organizacjami pozarządowymi.

Warto dodać, że jeszcze przed przyjęciem Programu w dniach 1 kwietnia, 3 kwietnia i 8 kwietnia 2014 r. odbyło się szkolenie z technik i rodzajów konsultacji społecznych dla pracowników MRPiPS. Szkolenie przyczyniło się do zwiększenia wiedzy i umiejętności pracowników MRPiPS w zakresie przeprowadzania kompleksowych i efektywnych konsultacji społecznych, co stanowi jeden ze sposobów realizacji Programu.

III.7. Tworzenie warunków dla rozwoju potencjału organizacji pozarządowych oraz współpracy z administracją publiczną

Ustawa z dnia 5 sierpnia 2015 r. o zmianie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz ustawy o fundacjach (Dz. U. poz. 1339)

Od września 2014 r. do kwietnia 2015 r. prowadzone były wspólne prace w Sejmowej Podkomisji stałej ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi. W dniu 9 kwietnia 2015 r. projekt nowelizacji został przekazany do Sejmu. Do sierpnia 2015 r. trwały prace w Komisji Polityki Społecznej i Rodziny. W dniu 5 sierpnia 2015 r. Sejm uchwalił ustawę o zmianie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz ustawy o fundacjach. 9 listopada 2015 r. ustawa weszła w życie.

Ustawa objęła swoim zakresem najistotniejsze kwestie związane z otrzymywaniem i wydatkowaniem środków pochodzących z 1% podatku dochodowego od osób fizycznych, kwestie dotyczących zasad i trybu udostępniania przez organizacje pozarządowe informacji publicznej, a także współpracy jednostek samorządu terytorialnego z organizacjami pozarządowymi w zakresie realizacji zadań publicznych oraz tworzenia wojewódzkich/powiatowych/gminnych rad działalności pożytku publicznego. Istotną zmianą wprowadzona ww. ustawą była także likwidacja podwójnego obowiązku sprawozdawczego fundacji posiadających status organizacji pożytku publicznego.

Projekt rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie uproszczonego wzoru oferty i uproszczonego wzoru sprawozdania z realizacji zadania publicznego

Projekt rozporządzenia określa uproszczony wzór oferty realizacji zadania publicznego oraz uproszczony wzór sprawozdania z wykonania zadania publicznego. Wzory będą miały zastosowanie do zadań realizowanych w trybie, o którym mowa w art. 19a ustawy, zwanym trybem uproszczonym lub trybem małych dotacji. Przedmiotowy tryb zlecenia zadań realizowany jest z pominięciem otwartego konkursu ofert i ograniczony jest maksymalną wysokością przekazywanej dotacji (do 10 tys. zł – jednakże praktyka pokazuje, że w większości przypadków, wartość przekazywanych w tym trybie dotacji jest znacznie mniejsza), okresem wykonania zadań (do 90 dni) oraz ich zasięgiem terytorialnym (zadania o charakterze lokalnym lub regionalnym).

W ramach konsultacji publicznych projekt został opublikowany na stronie internetowej Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (www.mrpips.gov.pl), stronie internetowej Departamentu Pożytku Publicznego (www.pozytek.gov.pl), a także został przesłany do 22 organizacji pozarządowych, RDPP oraz Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego. W dniu 10 grudnia 2015 r. w ramach Rady zorganizowano posiedzenie Zespołu ds. społecznych RDPP, w którym obok członków rady i przedstawicieli MRPiPS uczestniczyli także przedstawiciele organizacji pozarządowych.

Konsultacje publiczne trwały od dnia 12 października 2015 r. do dnia 26 stycznia 2016 r. (tj. do dnia uzgodnienia projektu na posiedzeniu Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego). W wyniku przeprowadzonych konsultacji projekt rozporządzenia (wzór oferty oraz wzór sprawozdania z realizacji zadania publicznego), poza zmianami legislacyjnymi oraz redakcyjnymi, został uzupełniony m.in. o informacje na temat grup odbiorców zadania, kosztu całkowitego zadania oraz przewidywanego do wykorzystania i wykorzystanego wkładu własnego obejmującego środki finansowe własne, środki pochodzące z innych źródeł oraz wkładu osobowego i rzeczowego.

Projekt rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie wzorów ofert i ramowych wzorów umów dotyczących realizacji zadań publicznych oraz wzorów sprawozdań z wykonania tych zadań.

Projekt rozporządzenia został opracowany w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o zmianie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz ustawy o fundacjach zmieniającej dotychczasową delegację ustawową upoważniającą ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego do wydania nowych wzorów ofert, umów i sprawozdań z realizacji przez organizacje pozarządowe zadań publicznych w związku ze zmianą art. 19 ustawy.

Prace nad projektem były prowadzone wspólnie z RDPP. W wyniku ww. prac m.in. uproszczono część dot. danych oferenta, zrezygnowano z załączników dot. analizy wystąpienia ryzyka i szczegółowych informacji o rezultatach zadania (przedmiotowe informacje zostały uwzględnione w podstawowej części wzoru oferty i sprawozdania), zrezygnowano z podziału na kosztorys ze względu na działania i kosztorys ze względu na rodzaj kosztu. Pozostawiono obecnie obowiązujące rozwiązanie ze szczegółowym kosztorysem i oddzielnym harmonogramem działań. Jeżeli chodzi o kosztorys to został on uzupełniony o kolumnę wskazującą numer lub nazwę działania, którego dany koszt dotyczy.

W dniu 16 lutego 2016 r. projekt został upubliczniony i przekazany do opinii organizacjom pozarządowym w ramach konsultacji publicznych.

III.8. Wspieranie i rozwijanie aktywności obywatelskiej w ramach inicjatyw nieformalnych

Szereg spontanicznych i interesujących inicjatyw realizowanych jest w oparciu o społeczności lokalne. Realizowane są w ten sposób ważne dla wspólnoty lokalnej działania o charakterze misyjnym pozwalające obywatelom czuć realny wpływ na rozwiązywanie dotyczących ich problemów. Mogą one być prowadzone przez niesformalizowane grupy ludzi w ramach inicjatyw nieformalnych. Ich wsparcie jest jednym z kluczowych działań realizowanych w ramach Programu FIO 2014-2020. W 2014 r. zdecydowano o prowadzeniu tego zadania w formule regionalnej. W tym celu wyłoniono 17 operatorów, których zadaniem było wspieranie aktywności obywatelskiej na poziomie lokalnym.

W 2015 r. operatorzy kontynuowali swoje działania udzielając mikrodotacji młodym organizacjom pozarządowym oraz umożliwiając grupom nieformalnym realizację oddolnych inicjatyw. Dzięki temu wsparciu możliwa była realizacja przeszło 1300 projektów grup nieformalnych i samopomocowych. Ponadto lokalni liderzy otrzymywali wsparcie szkoleniowe. Działania w tej formule stymulowały tworzenie sieci społecznych oraz wzrost zaufania społecznego.

IV. Środki finansowe przeznaczone na realizację Programu

Środki finansowe przeznaczone na realizację Programu w 2015 r. wg ewidencji Biura Budżetu i Finansów w MRPiPS wyniosły 351 833 791,49 zł¹². W ewidencji księgowej nie znajdują się wydatki programów takich jak Resortowy Program Asystent Rodziny i Koordynator Rodzinnej Pieczy Zastępczej oraz Resortowy Program rozwoju instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 „MALUCH”, których ewidencja prowadzona jest na szczeblu województwa.

V. Ewaluacja i sprawozdawczość procesu konsultacji i wdrożenia programu współpracy Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z organizacjami pozarządowymi na lata 2015-2017¹³

W ramach projektu *Synergia – program współpracy MPiPS z organizacjami pozarządowymi na lata 2015-2017* przeprowadzono badanie ewaluacyjne dot. programu współpracy. Ewaluacja służyła ocenie sposobu jego wdrażania. Celem badania była ocena skuteczności przeprowadzonego procesu konsultacji Programu współpracy oraz adekwatności zrealizowanych i zaplanowanych w Programie współpracy priorytetowych zadań publicznych związanych z jego wdrożeniem.

Ewaluacja pozwoliła dokonać pozytywnej oceny procesu konsultowania Programu współpracy w ramach trzech komponentów: proceduralnego, praktycznego oraz miękkiego.

¹² Szczegółowe zestawienie zawiera tabela nr 1 w Aneksie do Sprawozdania.

¹³ Wykonawcą badania ewaluacyjnego pn. *Ewaluacja procesu konsultacji i wdrożenia Programu współpracy Ministra Pracy i Polityki Społecznej z organizacjami pozarządowymi na lata 2015-2017* w ramach projektu *Synergia – program współpracy MPiPS z organizacjami pozarządowymi na lata 2015-2017* współfinansowanego przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Społecznego było konsorcjum firmy Bondyra Krzysztof Doradztwo Społeczne i Gospodarcze oraz Stowarzyszenia Instytut Zachodni.

Pozytywną weryfikację komponentu proceduralnego umożliwiło zachowanie wszystkich etapów procesu konsultacji. Na pozytywną weryfikację komponentu praktycznego wpłynęły zastosowane narzędzia i metody, które m.in. określiły jasne cele i zapewniły: powszechność, jawność, przejrzystość konsultacji. W ramach komponentu miękkiego, oceniającego elementy percepcji i satysfakcji uczestników konsultacji stwierdzono, iż przedstawiciele obu stron (Ministerstwa oraz NGO) mieli poczucie, iż konsultacje były prowadzone w dobrej wierze, z uwzględnieniem interesu ogólnego.

Ewaluacja pozwoliła również dokonać pozytywnej oceny adekwatności zaplanowanych i zrealizowanych zadań publicznych związanych z wdrożeniem Programu w ramach trzech komponentów: adekwatności do potrzeb trzeciego sektora i administracji, adekwatności dla dalszego rozwoju dialogu społecznego w Polsce, adekwatności środków przeznaczonych na realizację zadań publicznych do założonych celów.

W wyniku przeprowadzonego badania ewaluacyjnego wskazano na potrzebę podjęcia działań na rzecz zwiększenia uczestnictwa organizacji w konsultacjach i zwiększenia równości dostępu do nich, szerszego wykorzystanie Internetu oraz podjęcia dodatkowych działań promocyjnych i zachęcających do udziału w konsultacjach. Wniosek w zakresie zaplanowanych i zrealizowanych zadań publicznych związanych z wdrożeniem Programu dotyczył konieczności monitorowania trafności oraz przydatności poszczególnych zadań, tak aby kolejne edycje Programu każdorazowo uwzględniały najważniejsze zadania z punktu widzenia organizacji i MRPiPS. Zarekomendowano ponadto zwiększenie poziomu jawności informacji na temat kosztów działań realizowanych w ramach projektu i procesu konsultacji działań, podejmowanie dalszych starań na rzecz zwiększenia jawności i przejrzystości procesu konsultacji i raportowania jego wyników oraz szersze komunikowanie o konkretnych korzyściach płynących dla organizacji pozarządowych z uczestnictwa w konsultacjach.

Wyniki ewaluacji posłużą planowaniu efektywnych konsultacji kolejnych dokumentów przez MRPiPS oraz wypracowaniu adekwatnych narzędzi wdrażania Programów współpracy w kolejnych perspektywach.

Zgodnie z zapisami UDPPiW stan realizacji Programu współpracy będzie monitorowany przez Departament Pożytku Publicznego w MRPiPS również na podstawie pisemnych informacji/sprawozdań składanych przez merytoryczne komórki do dnia 15 marca roku następującego po danym roku realizacji Programu. Departament każdego roku będzie przygotowywał i publikował sprawozdania częściowe z realizacji Programu do dnia 30 kwietnia. Natomiast sprawozdanie końcowe, obejmujące wszystkie lata realizacji Programu, Ministerstwo ogłosi w Biuletynie Informacji Publicznej do dnia 30 kwietnia 2018 roku.

W ramach monitoringu prowadzonego przez Zespół ds. dialogu i współpracy RDPP w dniu 25 czerwca 2015 r. zorganizowano spotkanie monitorujące Program współpracy i podsumowujące projekt pn. „Forum Dialogu Obywatelskiego”. Uczestnicy Forum debatowali na temat nowej formuły oraz dalszej instytucjonalizacji dialogu obywatelskiego oraz wysłuchali informacji nt. realizacji Programu współpracy.

VI. Podsumowanie i rekomendacje

1. W zakres kompetencji Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej wchodzi m.in. regulacje dotyczące współpracy administracji pozarządowej z organizacjami

- pozarządowymi, zawarte w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz aktach wykonawczych.
2. Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, podobnie jak inne organy administracji rządowej, zgodnie z art. 5b znowelizowanej ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, ma obowiązek przyjęcia rocznego bądź wieloletniego programu współpracy z organizacjami pozarządowymi. Warto podkreślić, że program współpracy z organizacjami pozarządowymi Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej został przyjęty jeszcze przed wprowadzeniem ww. przepisu, kiedy to przygotowanie takiego programu było dla ministrów i wojewodów fakultatywne.
  3. Współpraca Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z organizacjami pozarządowymi realizowana jest w ramach wszystkich sfer pożytku publicznego wymienionych w art. 4 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.
  4. Departamentem wiodącym w zakresie współpracy z organizacjami pozarządowymi jest Departament Pożytku Publicznego.
  5. Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej prowadzi politykę współpracy z partnerami społecznymi w realizacji wszystkich polityk publicznych, za które odpowiada. Znajduje to swoje odzwierciedlenie w liczbie ciał opiniodawczo-doradczych.
  6. Rozwinięta jest także współpraca o charakterze finansowym poprzez funkcjonowanie szeregu resortowych, bądź rządowych programów dotacyjnych.
  7. Wieloletni charakter programu współpracy powoduje, że część planowanych zadań nie została w pełni zrealizowana w pierwszym roku obowiązywania programu, stąd sprawozdanie w tych obszarach nie zawiera kompletnych informacji.

Rekomendacje

1. Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w każdym roku ma możliwość wyodrębnienia wiodących priorytetów w realizacji Programu współpracy.
2. W roku 2016 w ramach współpracy z organizacjami pozarządowymi szczególne miejsce zajmą działania dedykowane wspieraniu rodziny.
3. Konieczne jest dalsze zwiększanie świadomości Kierownictwa i pracowników MRPiPS w obszarze integracji działań pomiędzy różnymi komórkami oraz ciałami opiniodawczo-doradczymi, a także przeprowadzanie konsultacji społecznych zgodnych z zapisami z Zarządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 stycznia 2016 r. w sprawie zasad prowadzenia konsultacji publicznych dokumentów opracowywanych w MRPiPS.

Wyszczególnienie	Wykonanie wg stanu na 31.12.2015 r.													Ogółem	Wartość % środków ogółem
	§ 2007	§ 2008	§ 2009	§ 2020	§ 2120	§ 2810	§ 2820	§ 2830	§ 6208	§ 6209	§ 6320	§ 6420	Pomoc techniczna		
	w zł														
Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2014-2020	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	18 108 114,10	35 496 597,02	3 200 610,38	0,00	0,00	0,00	0,00	2 235 554,94	59 040 876,44	16,78
Rządowy Program na Rzecz Aktywności Osób Starszych na lata 2014-2020	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	13 053 213,79	22 262 587,39	2 237 942,86	0,00	0,00	0,00	0,00	1 296 597,35	38 850 341,39	11,04
Program Aktywne Formy Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu	0,00	0,00	0,00	2 705 219,94	0,00	149 913,43	485 741,78	83 000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	3 423 875,15	0,97
Program wspierający powrót osób bezdomnych do społeczności	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	426 960,28	3 307 981,59	1 248 564,65	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	4 983 506,52	1,42
Program "Świetlica - Dzieci - Praca" na rzecz wsparcia dziecka i rodziny w gminie	0,00	0,00	0,00	475 140,65	0,00	80 000,00	80 000,00	159 885,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	795 025,65	0,23
Program "Oparcie społeczne dla osób z zaburzeniami psychicznymi"	0,00	0,00	0,00	1 115 271,98	475 003,71	99 300,00	1 158 931,16	85 943,56	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2 934 450,41	0,83
Program Operacyjny "Pomoc Żywnościowa" 2014-2020	183 201 656,79	3 629 275,90	32 970 165,13	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	884 743,91	156 131,29	0,00	0,00	0,00	220 841 973,02	62,77
Konkurs Inicjatyw Organizacji Pozarządowych "Wsparcie Aktywizacji Zawodowej Kobiet powracających na rynek pracy po urlopiach macierzyńskich/wychowaw	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	160 286,10	125 929,22	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	286 215,32	0,08

czych lub po okresie opieki nad osobami zależnymi"															
Program Wieloletni "Senior-Wigor" na lata 2015-2020	0,00	0,00	0,00	8 814 043,11	387 133,32	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	10 802 476,75	673 874,41	0,00	20 677 527,59	5,88
RAZEM	183 201 656,79	3 629 275,90	32 970 165,13	13 109 675,68	862 137,03	32 077 787,70	62 917 768,16	7 015 946,45	884 743,91	156 131,29	10 802 476,75	673 874,41	3 532 152,29	<u>351 833 791,49</u>	100